సంవాద



ಸಂವಾದ

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಲನ

- ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ
- ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಸತ್ಯದ ಅವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ

ಸಂಪಾದಕರು:

ಜಿ. ಎಲ್. ರಾಮಪ್ಪ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ವೈ. ಮಂಜಪ್ಪ, ಸ. ಉಷಾ, ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು

ಸಹಾಯ :

ಎನ್. ಎಸ್. ಚಿದಂಬರರಾವ್

- ಅಜೀವ ಸದಸ್ಯತ್ವ : ರೂ. 200/-
- ಐದು ವರ್ಷದ ಚಂದಾ : ರೂ. 100/-
- ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಚಂದಾ : ರೂ. 25/-

(ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಚೆಕ್ಕು, ಡ್ರಾಫ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವವರು ಐದು ರೂ. ಸೇರಿಸಿ ಕಳಿಸಬೇಕು.)

ಮುಖಪುಟದ ಪಕ್ತಿ :

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ

ಸಂವಾದ

೧೧

ಈ ಸಂಕಲನದ ಸಂಪಾದಕರು

ಜಿ. ಎಲ್. ರಾಮಪ್ಪ

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ....

○ ನನ್ನ ನೆನಪುಗಳು*

ಡಾ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ [ಆನಂದಕಂದ]

೫. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣ

"ದೂರದ ಗುಡ್ಡ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನುಣ್ಣಗೆ" ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವು ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಹಳ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆ ಗುಡ್ಡದೊಳಗಿನ ಕೊರಕಲು-ಕೊಳ್ಳಗಳ ರೌದ್ರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು? ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವು ರಮಣೀಯವಾಗಿ, ಶಾಂತಿ-ಸೌಹಾರ್ದಪೂರಿತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಒಳಗುದಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಅಶಾಂತತೆಗೆ ಈಡಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾದ ಒಬ್ಬ ರೆವೆನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಾವು ಬಗರನಾಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೌತುಕಪಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಲು, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು "ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ" ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಮಾತಗಳನ್ನಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಅಸಹಜತೆಯನ್ನು ಅವರು ನಾಲ್ಕೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣಬೇಕು ?

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಹೆಸರು 'ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯ' ಎಂದು. ನಾವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅವನನ್ನು 'ರಾಘಣ್ಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವ

---

* ದಿ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಅವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು. ತಮ್ಮ 81 ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿದ್ದು.
ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ದೊರಕಿಸಿ ಉಪಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ ಬೆಟಗೇರಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. —ಸಂ.

ದವನಂತೆ ಅವನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ, ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಯ ವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಗೋ ಮುಗಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಅವನನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಶಹಪುರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿದರಂತೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ತಲೆಗೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅವನನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಶಹಪುರಿಗೆ ಕಳುಹಿ ಬಂದರೆ ಮರುದಿನದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಂಡಿತ–ಪುತ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದನು.

ತಂದೆಯವರಲ್ಲಿದ್ದ ತಬಲಾ ಬಾರಿಸುವ ಗುಣವು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಬಳುವಳಿಗಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿಯ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಜನರ ಸಹವಾಸವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕರಕುಶಲತೆಯಲ್ಲೂ ಸಹಜವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಿತು. ಮನೆಯ ಒಳಗೋಡೆಗೆ ಗಿಲಾಯಿಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಪತ್ತಾರಿಕಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಚಿನ್ನದ, ಹೆಣಿಕೆ-ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕಾರ್ಯ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕರಗತವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕಲೆಯು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಊರ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಬೇಕು? ಎಂತಲೇ ಅವರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಅವನಿಗೆ ಹೊಲಮನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ದಿನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಅವನದಾಯಿತು. ಕೃಷಿಕರ್ಮದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಅವನು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಗಳಿಕೆಯ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಗೋಕಾಕ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಧರಮಟ್ಟಿಯ ಹಿರಿಯ ಇನಾಮದಾರರಾದ ವಿಠ್ಠಲರಾಯ ಎಂಬುವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜಮೀನುದಾರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಮದುವೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವರನ ಮನೆತನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಿ. ಲಗ್ನವಾಗಿ ಆತ ಚತುರ್ಭುಜನಾದ. ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆ ಬಂದಳೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ಆ ಸೊಸೆಯು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ

ಬಂದಿದ್ದಳು. ತಾನು ಮಲ ಅತ್ತೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲ, ಎಂಬ ಅಳುಕು ಆಕೆಯ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖವನ್ನೇ ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಿತು. ಗಂಡನಿಗೂ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಎಂತಹ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಬಂಧವು ಇದ್ದಿತೆಂಬುದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲವಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಂಸಾರವು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಆದುವು. ಹಿರಿಯವಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಅವಳ ಹೆಸರು ಅಹಲ್ಯೆ ಎಂದು. ಅವಳಿಗಿಂತ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಿರಿಯವನಾದ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರ ನಡುವಣ ಕಿರಿಕಿರಿಯು ಕಲಹ ಮೇಲೆ-ಮೇಲೆ ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಅಪಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯತೊಡಗಿತು. ಗಂಡನಾದ ರಾಘವೇಂದ್ರನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಇದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಹೆಂಡತಿ, ಇಲ್ಲದ ದೋಷಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕಲಹವನ್ನು ಹೊರಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆಲ್ಲ ದುಃಖ, ವಿಷಾದ. ಆದರೂ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬಂಧನದ ನೆರವಿನಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಯೇ ಇದ್ದೆವು. ಈ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆಯು ಇದಕ್ಕೆ ನೆರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರನ್ನಷ್ಟೆ ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಬಗರನಾಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದೆವು. ಇದರಿಂದ ಆಗಾಗ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಸ್ವರದ ಕೊನೆಯು ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡರೊಳಗಿನ ಅಂತರಂಗದ ವಿಚಾರ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಆಗಾಗ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಗರನಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾಲ್ಕು-ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಇದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೇಗನೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೆ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ನನಗಾಗ ಆರು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸು ಇದ್ದೂರಾದ ಳ ಬಗರನಾಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಾಲೆಯ ಏರ್ಪಾಡು ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನು ಬಗರನಾಳಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಆ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹುಡುಗರಾದ ನಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸುಖವು ಸಿಕ್ಕದೆ ಯಾವುದೋ ಬಗೆಯ ಅಶಾಂತತೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ನಮಗೆ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವಾಗಬೇಕು. ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿರದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಾವಾಗ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾಂಪತ್ಯ ವಿಚಾರವಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯು ದವರು. ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯುದ ವಯುಸ್ಸು. ಆಗ ಇದ್ದುದಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕರ ಸುದ್ದಿಯು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಹೇಗೋ ಬಿದ್ದಿತು. "ನಮ್ಮ ರಾಘಣ್ಣ, ಒಬ್ಬ ಬೇಡರ ಯುವತಿಯ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅವಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವನು" ಎಂದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ಅಂತಹ ವಿಶೇಷವಾದ ಭಾವನೆ ಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನ ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಳವಳವು ಎದ್ದಿತೇನೊ! ಅವಳು ಏನೇನೋ ನೆಪಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಕಲಹಗಳಿಂದ ಸಂತಾಪಪಟ್ಟು ಇದ್ದುದಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ದಿನ ತವ್ಮ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮಗಳು ಬಗರನಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಳವಳಗೊಂಡ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳ ಪರಿವೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಈ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತು ಜನಜನಿತವಾಯಿತು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕೋಚ. ನಡೆವ ಈ ಅನಾಚಾರದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿ, ನಡೆದ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸರಿಪಡಿಸ ಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಾಚಿಕೆ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕರು. ತಂದೆ ವಯಸ್ಸಾದವರಾದುದರಿಂದ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನೊಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೂಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವು ಹೇಗೋ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ತವರುಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಕರೆಯಿಸಲು ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಚಂಡಿ ಹ ಹಿಡಿದು ರಂಭಾಟ ಹೂಡಿ ಬರಲು ಒಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಗಳು ಮದುವೆಯ ವಯ ಸ್ಸಿನವಳಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅದರ ಪರಿವೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮದುವೆಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ. ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಆ ಮಗಳ ವಯಸ್ಸು ಹತ್ತು ಆದಾಗ ತಾಯಿ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ತಾವೇ ವರನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಅವಳ ಮದುವೆಯ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮದುವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಬಂದು, ಆ ಸೊಸೆಯ ಅಸಂತೃಪ್ತತೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತ, ಹೇಗೋ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಆ ತಾಯಿ ಅನುಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಗಳು ಕೂಡಾ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಮತೆ.

ಬೇಡರ ಯುವತಿಯೆಂದರೆ ಅವಳು ಹೊಸಬಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದವಳಾಕೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಇದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳು ವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಮದ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಪ್ರೀತಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಮನೆಯ ಕೆಲಸದ ಕೂಲಿ, ನಲ್ಲನಿಂದ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ದೊರೆಯುವ ಕಾಣಿಕೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಅವಳ ಆದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅವಳು ಮದುವೆಯ ಗಂಡನಿಂದ ತ್ಯಾಗಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಆಕೆಯು ಈಗ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ನಲ್ಲೆಯಾದಳು. ಮುಂದೆ ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವನ್ನೂ ಆಕೆ ಹೆತ್ತಳು. ಕೂಸು ತಂದೆಯ ಮಗಳಲ್ಲ, ತಾಯಿಯ ಮಗಳು. ಜನನ ರಜಿಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೌಡನು ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉರಿದು ಬಿದ್ದಳು. ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು ಸಂತೃಪ್ತಳಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವುದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನನ್ನು ಮಾಡುವಳು ?

ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವೆಲ್ಲವೂ ಬರಗಾಲದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಬೆಟಗೇರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾದಾಗ ಕರೆಯಲು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಬೇಡರವಳ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ನಮಗೆ ಕೂಡ ಆಕೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯ ಮಮತೆಯು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು, ಮೈಲಿಗೆಯ ಧೋತರ ಕಳೆದು ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಊಟದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಉಣಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮ್ಮಣ್ಣನು ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ತಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಕವೋ ಏನೋ ಸಹಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯಭಾವದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನವನ್ನೆತ್ತಿ ಕೇಳುವ ವಯಸ್ಸು ನಮಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಬೇಡರವಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದು, ಮನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವದು ಪಾಪವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಿಗೆ. ಇರ ಬಹುದಾದರೂ ಬೇಡರ ಹೆಂಗಸಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರಾಧ ವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊಲಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಳಿ ನೊಂದಿಗೆ ಅವನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕಾಲವದು. ಬೆಳೆದು

ಬರುವ ಕಾಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಐಷಾರಾಮದ ಯಾವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬಂದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನನ್ನ ನೆನಪನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳ ಪತಿಯ ಮನೆಯವರಿಂದ ನಮಗೆ ಶೂರ್ಪಾಲಿಯ ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಕರೆಬಂದಿತು. ಸವಾರಿ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರು ಅವರ ತಾಯಿ ಹಿರಿಯಣ್ಣಂದಿರು ಇದ್ದು ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ಶೂರ್ಪಾಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ನನಗಂತೂ ಹೊಸ ಊರನ್ನು ಕಾಣುವೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗೋ ಹಿಗ್ಗು. ಬಿಟಗೇರಿಯಿಂದ ಶೂರ್ಪಾಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಸಾರಿಗೆಯ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ವಸತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊರಟೆವು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವಲ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ, ಮುನ್ನಡೆದೆವು. ಆ ದಿನದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಧವಳೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹಳ್ಳಿಯೂರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಆಗ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಕಾಲ. ಊರೂರಲ್ಲಿ ಖಾನಾವಳಿ, ಊಟದ ಮನೆಗಳು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಊಟ ಮಡಿಯಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಅಡಿಗೆಯಾಗಿ ಊಟದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯೇ ಆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸಂಜೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೂಡಿ, ಹೊರಟೆವು. ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಊರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಂಗಿ, ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆವು. ವಧುವಾದ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳು ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ದೂರದ ಪ್ರವಾಸವೆಂದು ಅವಳ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಈಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದರು. ಆಭರಣವೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿನ್ನವಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಕಾಲದವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಎನಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಸೇರು ಬಂಗಾರದ ಸರಿಗೆ೧೦ ಒಂದು ಸೇರು ಬಂಗಾರದ ನಾಗಮುರಿಗೆ ೧೧ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಡಾಬು.೧೨ ಎರಡು ಗೋಟುಗಳು೧೩ ಬೇರೆ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಆಭರಣಗಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಸಮಾರು ಮೂರುವರೆ ಸೇರು ಬಂಗಾರ ವಿದ್ದಿತು. ಎಂತಲೇ ಅವನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿದ ಚೀಲವನ್ನು ನಮ್ಮ

ತಂದೆಯವರು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದೇವರಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಚೀಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಡಬ್ಬಿಯೊಂದನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಿ. ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಮಹಾಲಿಂಗಪುರದ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದಾಯಿತು, ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗಿದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಚಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಎತ್ತುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಗಾಡಿಯು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲೆಂದು ಅದುವರೆಗೆ ಈ ಚೀಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆಯೊಂದನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಕಡೆಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಏನೋ ಕಟ್ಟುವ–ಕೊರೆಯುವ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಿರಿಯಕ್ಕ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಆ ಚೀಲವನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಮುಂಗಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಚೀಲವನ್ನೂ, ಬಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮರೆತು ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತಳು. ಯಾರಿಗೂ ಆ ಚೀಲವ ಮತ್ತು ಬಡಿಗೆಯ ಪರಿವೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗಾಡಿಯು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಾಗಿ ಹೋದರು. ಗಾಡಿಯು ಒಂದು ಮೈಲಿನಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿದಿರಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಚಕ್ಕಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಚಕ್ಕಡಿಯ ಧಡಿಕೆಗಳಯ ಪ್ರವಾಸ. ಶಾಂತವಾದ ಬಿಸಿಲಿಲ್ಲದ ತಂಪಾದ ವೇಳೆ. ಆಗ ತಾವು ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಕೆಲವು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಒಬ್ಬರಿಗೂ ನೆನಪು ಇಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ, ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದೆವು. ಅದು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಡಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ತಾವು ಮುಂದೆವರಿಯಲಾರೆನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಮರಳಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಬರಬರನೆ ತಿರುಗಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಮುಪ್ಪಿನ ವಯಸ್ಸಿನವರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಕ್ಕನೂ, ನಾನೂ ಅವರೊಡನೆ ಹೊರಟೆವು. ಮೊದಲು ಇಳಿದುಕೊಂಡ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗೆ ಹೋದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಕಸಗೂಡಿಸುವ ಹೆಂಗುಸೊಬ್ಬಳು ಇದ್ದು, ನಾವು

ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ, "ಏನು ಕಳೆದೈತಿ? ಏನು ಹುಡುಕಾತ್ತ ಇದ್ದೀರಿ" ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಅವಳಿಗೆ–"ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ನಮಗೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚಕ್ಕಡಿಯು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮುದುಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆ ಕಳೆದುಹೋದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. "ಇದು ನಿಮ್ಮದೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ, "ಅಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಬಡಿಗೆ ದೊರಕಿತ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ನಾವು ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟೆವು. ಆಗ ಕಸಗುಡಿಸುವಾಕೆ ಮತ್ತೆ "ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಕಳೆದುಹೋದದ್ದು ಒಂದು ಬಡಿಗೆಯೋ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಹೋಗಿದೆಯೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತೆವು. ಆಗ ಆ ಕಸಗೂಡಿಸುವಾಕೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚೀಲವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು "ಆ ಬಡಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದು ಇದ್ದಿತು, ಇದು ನಿಮ್ಮದೇ" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಎದೆ ಯೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ತಾವು ಆ ಚೀಲದಲ್ಲಿಟ್ಟದ್ದು ಮೂರುವರೆ ಸೇರು ಬಂಗಾರ ವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಕ್ಕನಿಗೂ ಖೇದಯುಕ್ತವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಆಗ ಅವಳು "ಅಹುದು. ಇದು ನಮ್ಮ ಚೀಲವೇ. ನಮ್ಮವ್ವ, ನಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ದಿನ ನಾವು ಯಾರ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೆವೋ ಏನೋ ಈ ಚೀಲವೊಂದಿಗೆ, ಅದು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವೇನೂ ಉಳಿ ಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪಮಾನದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇದ್ದಿತು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಆ ಕಸಗೂಡಿಸುವಾಕೆಯು ಆ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಒಂದು ದುರಾಸೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು "ಇದು ಯಾರ ಚೀಲವ್ರೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೂರ ಫೌಜದಾರರಗೂ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮದೆಂದು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ" ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಫೌಜದಾರರ ಕಡೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೋದೆವು. ಆಗ ಫೌಜದಾರರು ಅವಸರದಿಂದ ಬಹಿರ್ದೆಶೆ ಗಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಕಸಗೂಡಿಸುವಾಕೆ ಅವರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು. "ಇವರು ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಲ್ಯಾಗ ಇಳಕೊಂಡಿವ್ರಂತ. ಮುಂದ ಹೋಗವರು. ಇಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು, ಹೋಗುಮುಂದ ಇವರು ಒಂದು ಬಡಿಗೆಯನ್ನೂ, ಈ

ಚೀಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದರು. ನಾನು ಕಸಗೂಡಿಸುವಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ತೆಗೆದು ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅವರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೊಡಬೇಕೋ, ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಹೇಳಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಆಗ ಫೌಜದಾರರಿಗೆ ಎಂತಹ ಗಡಿಬಿಡಿಯೋ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ, "ಅವರ ಮಾಲು ಹೌದಲ್ಲೊ, ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು ಪಾಪ" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ತಂಬಿಗೆ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆಕೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಎರಡನ್ನೂ ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಮರಳಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಪಾಪ ಅವಳಿಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾದ ನಾವು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಬಂಗಾರ ದೊರೆಯಿತೆಂಬ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ನಾವು ಮಿಕ್ಕುದಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯೂ ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಬಡಿಗೆ ಚೀಲಗಳು ದೊರೆತ ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ನಾವು ಗಾಡಿಯನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತೆವು. ಕುಸಿದುಹೋದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಮಾತ್ರ ಅಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗಾಗ "ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಘಾತವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು" ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಶೂರ್ಪಾಲಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು, ಎಂಥೆಂಥಾವೋ ದುಃಶಕುನಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಮರುದಿನವೇ ವಿಷಮಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿದವರು ತಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಂಗಾರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ವ್ಯೆಮರೆವಿನಿಂದ ಕನವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವರು ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದ ನಮಗೆ ಅದರ ಸೌಖ್ಯವೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಆಗಲೇ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಿಗೂ ಆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿ, ಬೇಗನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೆವು. ದುರ್ಮಾರ್ಗನವನಾದರೂ ಚೊಚ್ಚಲು ಮಗನಾದ ಅವನಿಗೆ ತಂದೆಯವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಕೂಡಲೇ 36 ಮೈಲುಗಳನ್ನು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದು, ನಾವಿದ್ದ ಎಡೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ತಂದೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಅಣಿಯಾದ. ಎಂತಹ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಆತ ಹಿಂತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾ

ಗಿಯೋ ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೆನ್ನಬೇಕೋ, ದುರ್ಮಾರ್ಗಿ ಎನ್ನಬೇಕೋ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಭಾಗ್ಯವಂತರೋ, ದುರ್ದೈವಿಗಳೋ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಗಾಗ ಛೇಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಈತನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು.

---

೧. ಕೊಡುಗೆ
೨. Plaster
೩. ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ/ಸೊನ್ನಗಾರ
೪. ಇದ್ದ ಊರಾದ
೫. ಹಟ
೬. ಗದ್ದಲ
೭. ಸೋಡಚೀಟಿ
೮. ಕಾಣಸಿಗುವ
೯. ಇಳಿದುಕೊಂಡು
೧೦. ಕಂಠಾಭರಣ
೧೧. ತೋಳಬಂದಿ
೧೨. ನಡುಪಟ್ಟಿ
೧೩. ಚಿನ್ನದ ದುಂಡಗಿನ ಬಳೆ
೧೪. ತಗ್ಗುದಿನ್ನೆ
೧೫. ಬೇಗಬೇಗನೆ
೧೬. ಪೋಲಿಸ್ ಸಬ್ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್

ಹಾಡು—ಹಕ್ಕಿ

ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು

ದಟ್ಟ ಹಸಿರಿನ ನಡುವೆ
ಗಟ್ಟಿ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಯು
ಕೊರಳನ್ನು, ರೆಕ್ಕೆ–ಕಾಲು
ಆಕಾರ – ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು

ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆದೆವು–

ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಮರದ ಬೊಡ್ಡೆ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು
ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಿಂತ ಗೋಜಲು ಬಳ್ಳಿಗಳು
ನಿಗೂಢ ಪೊದೆಗಳು, ಹುಲ್ಲ ಮೆದೆಗಳು
ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತ ಉತ್ತುಂಗ ಮರಶಿಖರಗಳು
ಥಣ್ಣಗೆ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿವ ಜುಳು ಜುಳು ಝರಿಗಳು
ಅರಳಿಕೊಂಡ ಹೂವುಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡ ಗಂಧಗಳು
ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುದುಡುವ ಕನ್ನೆ ಎಲೆಗಳು

ಕಲಕುವ ಗಾಢ ಮೌನದಲ್ಲಿ
ಉಲಿಯುವ ಕೊರಳು

ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆದೆವು–

ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ
ಉರಿಯುವ ಸೂರ್ಯನಿರಲಿಲ್ಲ
ನಗುವ ಚುಕ್ಕೆ – ಚಂದ್ರಮರಿರಲಿಲ್ಲ
ಎದೆಭಾರ ಮೋಡಗಳಿರಲಿಲ್ಲ
ಮಳೆಯ ಹಾಡುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ

ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಸಿರು
ಒಳಹೊಕ್ಕು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಹಸಿರು
ಉಸಿರೂಡುವ, ಉಸಿರು ಸಿಕ್ಕಿಸುವ
ಹಸಿರು, ಹಸಿರ ಉಸಿರು.

ಇಲ್ಲದ ದಾರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತ
ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಅರಸುತ್ತ
ನಡೆದೆವು–

ಹಸಿರ ಅಮಲಲ್ಲಿ
ಆಕಾರ ಮೂಡಿದಂತೆ
ಚಲನೆ ಕಾಡಿದಂತೆ
ನಿಶ್ಚಲತೆಗೆ ಜೀವ ಬಂದಂತೆ
ಅಡಗಿ ನಿಂತಂತೆ
ಹೊಂಚುತ್ತ ಹುರಿಗೊಂಡಂತೆ
ಮತ್ತೆ
ಮತ್ತೆ ಗುಮ್ಮಿಕೊಂಡು
ಬರುವ ಅದೇ ಕೊರಳು.

ಇನ್ನಷ್ಟು ನಡೆದು ನೋಡಿದೆವು
ದಿಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಆತ ನಿಂತಿದ್ದ :
ಅರೆ ಚಿತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ;

ಸಿಗಿ ಸಿಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳು
ಮಿರ ಮಿರ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳು;
ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಕೂರಂಬು
ಎದೆ ಏರಿದ ಬಿಲ್ಲು;

ಆತ
ಕೊರಲೆತ್ತಿದರೆ–

ಥೇಟು ಹಕ್ಕಿ
ಹಾಡು ;

ಸೊಲ್ಲು ಸೊಲ್ಲಿಗು
ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಪ್ರೇಮ;
ತೆಕ್ಕೆ ತೆರೆದು
ಜೋಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಕಾಮ.

ಹಸಿರೆಲ್ಲ ಹಾಡಾಗಿ
ಉಸಿರೆಲ್ಲ ಬಿಸಿಯಾಗಿ
ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಕಾಡು
ಲಲ್ಲೆಗರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಡು.

ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಧ್ವನಿ ತುಂಬಿ
ಹಸಿರಿಗೆ ಆಕಾರ ಬರೆದು
ನಿಜದ ಹಕ್ಕಿ ಬಂತು ಹೊರಗೆ.

ಧ್ವನಿಯು ಷೋಡಿಗೆ
ಮೋಹಗೊಂಡು
ಜೋಡಿ ಕರೆಯಿತು ಹಕ್ಕಿ
ನಿಜದ ಹಕ್ಕಿ.

ಟೊಂಗೆ ಟೊಂಗೆಗೆ ಜೀವ
ಗೆಲ್ಲು ಗೆಲ್ಲಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ
ಹರೆಯು ಬಂತು ಧರೆಗೆ

ಹಕ್ಕಿ ಕರೆಯಿತು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿ
ಹಕ್ಕಿ ಮೆರೆಯಿತು ಧ್ವಜ ಎತ್ತಿ

ಮರ ಮರ ಮೊರೆವ ಹಾಡು
ಮೈ ಮರೆತ ಹಕ್ಕಿ

ವ್ಮೈ ಮರೆತ ಕಾಡು
ವ್ಮೈ ಮರೆತ ನಾವು

ಕಪಟ ಕೊರಳ
ಹಿಂದಿನ ಕೈಗಳಿಂದ

ನೆಗೆದ ಕೂರಂಬು ನಡೆಸಿತು ದಾಳಿ
ನಿಜದ ಹಕ್ಕಿಯ ಎದೆಯನು ಸೀಳಿ

ಹಾಡೆಲ್ಲ ಒಡೆದು ಕಾಡೆಲ್ಲ ಚೂರು ಚೂರು
ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಕೂಗಿದವು ಕೊರಳು ನೂರು

೨ ಬೆಂಗಳೂರು ಪದ್ಯಗಳು

ಈ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ

೧

ಬ್ರಿಗೇಡು ರೋಡಿನಲ್ಲಿ
ಕಟ್ಟಿರುವೆಯಂತೆ ನೆಲಕಚ್ಚಿ
ನಡೆಯುವ ಮೈ
ಪ್ರದರ್ಶನದ ಧಿಮಾಕಿನ ಜೀನ್ಸ್‌ಧಾರಿ ಹುಡುಗಿಯರು
ಬೇಕಂತಲೇ 'ಟಚ್' ಮಾಡುತ್ತ–
ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ;
ಮತ್ತು ಹುಡುಗರ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ

೨

ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ ನಗೆಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ
ನಗುತ್ತ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ,

ಪ್ರೇಮಿ–ಪ್ರೇಯಸಿಯ ತೊಡೆಯನ್ನೇ
ದಿಂಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಲೆ ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ;
ಬಿಟ್ಟ ಬಯಲಿನಲ್ಲೇ–ಇಬ್ಬರೂ
ಆಲಿಂಗನದ ತುಟ್ಟ ತುದಿ !

೩

ಬಸ್ಸುಗಳ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನ
ನಡುವೆ
ತೊನೆದಾಡುತ್ತ ಬರುವ ಚಲುವೆಯರ
ತೋಳಿಲ್ಲದ ಬಾಳೆದಿಂಡಿನಂಥ ತುಂಬು ತೋಳುಗಳನ್ನು
ಮುದುಕರು, ಹುಡುಗರು
ಮುಟ್ಟಲೇಬೇಕು–ಎಂದು ಹಠ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ

೪

ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸುಗಳ ಮುಂದೆ
ಹೂವು ಖರೀದಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತರ ಹೆಂಗಸರ
ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೆ;
ಹೂವು ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿಯರು ನಿಜಕ್ಕೂ
ಹೂವು ಮಾರುವುದಿಲ್ಲ;
ಹೃದಯ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾರುತ್ತಾರೆ

೫

ತಂಪೆರೆಯುವ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಮರಗಳ
ಸಾಲುಗಳ ಕೆಳಗೆ
ತಲೆ ತುಂಬ ಚಿಂತೆ ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುವಾಗ
ಥಟ್ಟನೆ
ನನ್ನೂರ ಕಪ್ಪು ಹುಡುಗಿಯರ
ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಪುಲಕಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ

೬

ಗೆಳೆಯರ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡುವಾಗ

ಇಲ್ಲಿಯು "ಉಸಿರಾಡುವ ಗಾಳಿ ಕೂಡ ಕೆಟ್ಟಿದೆ"
ಮಹಾರಾಯರೆ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ; 'ಹೌದು ಬಿಡಿ' ಎಂದು
ಮಾತು ತೇಲಿಸುತ್ತಾರೆ, ನನಗೆ ಮಾತ್ರ:
ಸೂಡಾನ್, ಇಥಿಯೋಪಿಯಾದ–
ಚಕ್ಕಳ ಇಲ್ಲದ ಮೂಳೆ ಹಂದರದ ಮಕ್ಕಳು
ಎದುರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ

೩ ಕಡುಗೆಂಪು ಎದೆಯ ತಾಮ್ರಕಾರ ಹಕ್ಕಿ—

ಕೆ. ಪಿ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ

ಯೇ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ.
ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಚಿತ್ರಸಹಿತ
ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಓದಿದೆ.

ಓಹ್ ! ನಿನ್ನದು ಎಷ್ಟು ಮೋಹಕ ಹೆಸರು ...
ನಾವು ಕಿಲಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರು–
ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಇಡುವಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರು.
ನೀನು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀಯ !

ಅದೇನೋ, ನೀವು ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲವೇ
ಭಾರೀ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದೀರ !
ಯಾಕೆ ? ಹಾರಾಟದ ಆಕಾಶದ ಜೀವಿಗಳೇ ಹಾಗೇ ? !

ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ....
ನೀನು ರೈನ್‌ಟ್ರೀ ಮುಂತಾದ ಮರದ
ಕೊಂಬೆಗಳ ಗೂಡಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುತೀಯ.
ಅವು ಒಡೆದು ಮುಲ ಮುಲ ಮರಿಗಳಾಗಿ,
ತೂರಾಡುವ ರಾಗಿ ಹೂವುಗಳಂತೆ

ರೆಪ್ಪೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಓಡಾಡಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತವೆ.
ನೀನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಊಟ ತರುತೀಯ,
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನ್ನಿಸುತೀಯ....ಬೆಳಸುತೀಯ....
ಆಮೇಲೆ, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಾರುವುದ ಕಲಿಸುತೀಯ
ಆಮೇಲೆ, ನಿನ್ನ ಥರವೇ ಮಾಡಿಬಿಡುತೀಯ !

ಆಮೇಲೆ, ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ನಿನ್ನ
ದುರಂತ ಜೀವನ ಶುರವಾಗುತ್ತೆ.
ಒಂದು ದಿನ, ಗಾಳಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಬೊಂಬು
ಅಥವಾ ಕೊಂಬೆಗಳ ನಿನ್ನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಇಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಪುಟ್ಟ ಮರಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಅಷ್ಟೇಕೆ ಆ ಮರದ ಆ ಅಷ್ಟು ಭಾಗವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಯಾರೊ ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರು ಕಡಿದು ಕದ್ದೊಯ್ದು
ಒಲೆ ಮುಂದೆ ಬಿಸಾಕುತ್ತಾರೆ
ನಮ್ಮ ಅವ್ವಂದಿರೊ ಅಕ್ಕಂದಿರೊ
ಕೊಟ್ಟು ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಗೆ
ನಿರುಮ್ಮಳ ಬೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ, ನಿನ್ನ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶವಾಗುತ್ತದೆ.
ಎಲ್ಲಿಂದಲೊ ಬಂದ ನೀನು ಚಡಪಡಿಸಿ
ದುಃಖದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀಯ,
ನಾವು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ.
ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತೀಯ,
ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಮೇಲೆ, ನೀನು ಏನು ಮಾಡಿಕೋತೀಯೋ ...
(ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಎದೆಯೊಡೆದು ಸಾಯುವುದು
ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ... ಮುಂತಾಗಿ)
ಭಾರವಾಗಿ ಹೊರಡುತೀಯ–
ಎಲ್ಲಿಗೇಂತ .... ಎಲ್ಲಿಗೇಂತ ?

೪ ಸೃಷ್ಟಿ

ಲೋಕೇಶ ಅಗಸನಕಟ್ಟೆ

೧

ಇಗೋ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದು
ಕೂರಲೆಂದು ಕುರ್ಚಿ
ಬರೆಯಲೊಂದು ಟೇಬಲ್ಲು
ಬೇಕಾದರೆ ತೆಗೆದುಕೋ
ಮೇಲೊಂದು ಫ್ಯಾನು
ಕೈಗೊಂದು ಫೋನು
ಇನ್ನು ಕೂರು, ಕೂತು ಹೆರು
ಎಳೆ ಹಿಡಿದು ಹೊಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಕುಲಾವಿ ॥

೨

ಸಾಲದೇ
ಫ್ಲಾಸ್ಕು ತುಂಬ ಇದ್ದರೆ ಕಾಫಿ
ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳು
ಧೂಮಲೀಲೆಗೂ ಕೊಡುವೆ ಚಾವಿ
ಸಿಜರ್‍ರ್ಸ್ ಬ್ರಿಸ್ಟಾಲು ಬರಕ್ಲಿ
ಸಾಕೇ ?
ಕಾವ್ಯದೊತ್ತಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಸಿರು
ಆಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಬೀಜವಿಲ್ಲದ ಬಸಿರು ॥

೩

ಚನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೇ

ತೆರೆದ ಗಾಜಿನ ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ಕೊಠಡಿ ?
ಎಲ್ಲವನು ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ
ಜೋಡಿಸಿಹೆನು ಇಲ್ಲಿ
ಆಗೋ ಎಡಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ ಚಂದಿರ
ಕಾಣುತಿಹುದೇ ತಾರೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮೇಘ
ನೋಡು ।
ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಹಂಸವಿದೆ
ಹಂಸದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹೊಳಪಿದೆ
(ಗಾಜು ಸೇರಿಸಲು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?)
ಆ ಕಡೆ ಗುಡಿಸಲು ಈ ಕಡೆ ಮಹಲು
ರೋಧನ
ವೇದನೆ; ಬಂತೇ ಕಲ್ಪನೆ ?
ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಚಿಮಣಿ
ಚಿಮಣಿ ಕೆಳಗೆ ಧರಣಿ
ಸೈರನ್ನಿನ ಸತ್ತ ಸ್ವರ ॥
ಎಲ್ಲ ನೀನೆ ಹೇಳಿದಂತೆ
ವೇದನೆಯಿರದೆ ಉಕ್ಕಲಿನ್ನು ಕಾವ್ಯ
ಖಡ್ಗವಾದರೂ ಆಗಲಿ
ಖರ್ಜೂರವಾದರೂ ಆಗಲಿ

೪

ಮರೆತಿಲ್ಲ
ನಾವು ತೀರ್ಥರೂಪರೆಂಬುದ
ನೀವು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ
ನಿಮ್ಮ ಆ ರೂಪ.......।
ಹೇಗಿದೆ ನೋಡಿ ಗಾಜು ಕಪಾಟಿನ ತುಂಬ
ಲಕ ಲಕಿಸುವ ಸ್ಪಾಂಟೇನಿಯಸ್ ಬಿಂಬ ॥
ವಿಸ್ಕಿ ರಮ್ಮು ಜಿನ್ನು
ಎಲ್ಲವೂ ಫಾರಿನ್ನು
ಬೇಕಾದರಿದೆ ಬೀರು ಸಾಲದೇನು ಸಾವರಿನ್ನು ? ॥

ಪಕ್ಕಕ್ಕಿದೆ ಫ್ರೇಮು
ಫ್ರೇಮಿನ ಮೇಲಿಹರು ಕಾಪ್ಟ, ಕಾಮು
ಓದಿ ಬರೆ ಇಲ್ಲ ಬರೆದು ಓದು
ಬರೆಯುತ್ತಲಾದರೂ ಓದು
ಓದುತ್ತಲಾದರೂ ಬರೆ
ಹರಿಯಲಿ ಕಾವ್ಯ ಧಾರೆ ಧಾರೆ
ಬರೆ ಬರೆ ಪಾವನವಾಗಲಿ ಧರೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ : ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸುಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಈಗ ಹೊಸ ಚಲನೆಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಚಲನೆಯ ಗತಿ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರದೆ ಅನೇಕ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧ್ವನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಕುತೂಹಲಕರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳತ್ತ ಕೈಚಾಚುತ್ತ ಸದ್ಯದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿದಿದ್ದ ಜೀವನ ಸಂತೋಷದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ ನವೋದಯ ಮಾರ್ಗದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನವ್ಯತೆ ಕಲಿಸಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆ– ಇವುಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಮೂಲಕ 'ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ' ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಹಾಗೂ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸ್ವಾಯುಬಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕಾದ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಅನುಭಾವಿಕತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ

ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಣವಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು 'ಸಮನ್ವಯ ಕಾವ್ಯ'ವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸರಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಳುವಳಿಗಳ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಭವ್ಯ ಆದರ್ಶವಾದದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕಣವಿ-ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

* * *

ಕಣವಿಯವರು ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ನಲವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲದ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾವ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಇದುವರೆಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಕವನಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ' (1949) ಯಿಂದ 'ಕಾರ್ತೀಕದ ಮೋಡ' (1983) ರವರೆಗಿನ ಅವರ ಕಾವ್ಯಬೆಳವಣಿಗೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಹಾದು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಮಾನವತಾವಾದ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಕಣವಿಯವರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಎಂದೂ ಉತ್ಸಾಹ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಂತಗತಿಯನ್ನು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಸದಾ ನಿರಾತಂಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ, ಯಾವ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಬಗೆಗೂ ರುಚಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ, ಯಾವ ರೋಚಕವಾದ ಪಕ್ಷ ಪಂಥಗಳಿಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಮತ್ತು ಅದಮ್ಯವಾದ ಜೀವನಪ್ರೀತಿಯ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು (ಬೆಂಬೆಳಕು ಪುಟ 128) ಎಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಚೆಲುವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಮುಕ್ತ ಮನೋಭಾವ ಅವರ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಈಗಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಹಾಗೆ–
(ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆ)
ಕರೆದೊಡನೆ ಅಡಬರಿಸಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ;
ಬಂದರೂ ಹೆಗಲೇರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು
ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ನಿಲ್ಲಬಯಸುತ್ತವೆ.
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತ
ಆತಂಕ ದಾಟುತ್ತ

ದೊಡ್ಡವರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸುತ್ತವೆ.

(ಕಾರ್ತೀಕದ ಮೋಡ, ಪುಟ 7)

ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಗೌರವಿಸುವ, ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಿನಿಕರಾಗದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಕಣವಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ. ಹೊಸದನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಎಂದೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದ ಈ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಜಡರಾಗದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರದ್ದು 'ಜೀವಂತಗತಿ'. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸರಳವೆಂದು ಕಾಣಬಹುದಾದ 'ಈಗಿನ ಮಕ್ಕಳು' ಕವಿತೆ ಕಣವಿಯವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಗಾಢತೆ ಬದುಕಿಗೇ ತಂದುಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ, ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ವ್ಯಗ್ರರಾಗಬಾರದೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕಾಣದ ಪ್ರೀತಿ – ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅವರ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಕುಟುಂಬ' ಮುಖ್ಯ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸೌಷ್ಟವದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ ಕಾಳಜಿ. ನವೋದಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ದಾಂಪತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದಂತೆ. ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವರು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆ.ಎಸ್.ನ. ಕಣವಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವೆನ್ನಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಅವರು ನವೋದಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪಡೆದು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ರಸವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಇಂಥ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'– ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಪು.ತಿ.ನ.

ಮಧುರಚೆನ್ನ ಮೊದಲಾದವರು ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಕಲನ ಹಾಗೂ ಭಾವಜೀವಿ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ನವೋದಯದ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ನೇರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಾವು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಕವಿತೆಗಳು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿವೆ. 1953 ರ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿ' ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ನಾವು 'ಕಣವಿತನದ ಕವಿತೆಗಳು' ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾದ ರೀತಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹೊಳಹುಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿ, ಆದರ್ಶದ ಕನಸು, ಲೋಕೋತ್ತರ ಶಕ್ತಿಯ ಸೆಳಕು– ಈ ಎಲ್ಲವೂ 'ಆತ್ಮಬಲ'ವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ 'ಅರಿವು' ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ದೀನ ಮಾನವ ರಚಿತ ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ
ದಾನವರ ಬಿರುಗಾಳಿ ಗಾಳಿಯನು ಮೆಟ್ಟಿ
ಬಾನವರನಪ್ಪಿ ಒಂದಾಗಿಹುದು ನೋಡು !
ನೋಡಿದೆಯು ಕವಿಯೆ ?

ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಗಲ್ಲದಿದು ಉಳಿದವರಿಗಳವೆ ?
ಆತ್ಮಬಲದೆದುರು ಮೇಣುಳಿದ ಬಲವೆ ?
ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿಯೊಲು ಏಕಾಕಿಯಾದರೂ
ಎದೆಗೆದೆಯ ಹೊಂದೀಪ ಉದ್ದೀಪನಂಗೊಂಡು
ಬಾಳದೀಪವ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಹಾಡು
ಎಂದೆಂದು ನೀನಿಂಥ ಹಾಡ ಹಾಡು

(ಚಿರಂತನ ದಾಹ ಪುಟ 16)

1952 ರ ವೇಳೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಡ, ಕಣ್ಣ ಹೊರಳಿಸಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊಸಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಅಡಿಗರೂ ಸಹ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ'ವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಘನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಣವಿಯವರಲ್ಲೂ ಅದು ಪ್ರಖರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ವ್ಯಕ್ತಿಶಕ್ತಿಯ ಗುಣ ವಿಕಾಸ ತತ್ವದಲಿ
ಜಗವ ಬೆಳಗುವುದದರ ಮೂಲತತ್ವ

(ಚಿರಂತನ ದಾಹ ಪುಟ 19)

ವ್ಯಕ್ತಿಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಕಣವಿಯವರ ನಂತರದ ಕಾವ್ಯ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಂತ ಅದನ್ನೇ ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗರಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಕವಿತೆಯಿಂದ ಕವಿತೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಸಮಾಜದ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಚಹರೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡರೆ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಇದು ಅವರ ಅನೇಕ ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಅಂಶವಾಯಿತು. ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ವಿಸ್ತಾರ, ವೈವಿಧ್ಯ ಪಡೆಯಿತು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾ ಮಹತ್ವದ್ದಾಯಿತು. ಮಾನವಾನುಭವದ ಅಂತಃಕರಣ ಸಂಬಂಧವಾದ ಇತರ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ವಂಚಿತವಾದರೆ, ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕ್ರಮವಾದರೆ, ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸ್ವೀಕೃತಿಯ ರೀತಿಯದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷವಿಲ್ಲ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಒಪ್ಪಂದವಿದೆ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದ ಮನೋಭಾವ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದರೂ ಕಣವಿಯವರಂತೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರದು ಸ್ವೀಕೃತಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಕೊಳಕುತನದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ವ್ಯಗ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಎಂಥೆಂಥವ್ರೋ ಏರಬಾರದ ಕಡೆಗೆ ಏರಿ, ಇಳಿಯಬಾರದ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿದು ಹೊಲಸೆಬ್ಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಿಡಿಕಾರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗೆರೆದಾಟಲಾರದ ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಅರಿವಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ– ಮುಗುಳ್ನಗೆ. ಈ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯ ಹಿಂದಿನ ನೋವು, ವಿಷಾದ– ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಗಾಢತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಈ ಓರೆಕೋರೆಗಳ ನಡುವೆ ಚೆಲುವು ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ.

ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕಿವನು ಹಸುಳೆ, ಪೂರಾ ಹಸುಳೆ
ಗುಮ್ಮನಗುಸುಗ :

ಭಾವಕೋಶದ ಮೇಲು ಮುಸುಗನೆಳೆದರೆ ಸಾಕು,
ಮೂಗು ಮುಚ್ಚದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೆ ಇಲ್ಲ.

....
ಕಂಡಿರಾ ನೀವಿವನ, ಪರಮ ಸ್ನೇಹಿತನ ?
ಸ್ನೇಹಕೆಂದೇ ಮೂರ್ತಿವುತ್ತಾಗಿ ಈ ಇಳೆಗೆ ಅವತರಿಸಿದವನ ?
ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯೆ ಆಯಿತೆನಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ
ಇವನೊಡಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಹಾದ್ಭುತ ವಿಶ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನ
ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯ್ತು ನಡುಗಿ ಹೋಯಿತು ನನ್ನ ಅತ್ಯಲ್ಪಚೇತನ
(ಚಿರಂತನ ದಾಹ ಪುಟ 74)

ಸಮಕಾಲೀನ ವಾಸ್ತವದ ಕಟು ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ನಯವಂಚಕತನದ ಕೊಳಕಿಗೆ ಕಣವಿಯವರ ಚೇತನ ನಡುಗಿದೆ, ಸಿಡಿಲೆರಗಿದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ–

ಓ ಜೀವನವೆ,
ಶುಭಮಸ್ತು ನಿನಗೆ
(ಚಿರಂತನದಾಹ, ಪುಟ 71)

ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಎಂತಹ ನೋವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಚೈತನ್ಯದ ಸೆಲೆ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಬತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ಕದಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತೀರಿ ಮನಸ್ಸು ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಬದುಕಿನ ರುದ್ರರಮಣೀಯತೆಯ ಸೊಗಸು ನಮಗಿಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ಈ ನಾಗರಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನೆದೆಯ ಮಧುವಾಟಿಕೆಯ ತೆರೆದಿರಲು
ಅದನು ತಣಿ ಹೀರದೆಯೇ ಸಾಗಬಹುದೆ ?
ಯಾರಿಗೀ ಸುಂದರತೆ ? ಯಾರಿಗೀ ಪರವಶತೆ ?
ಯಾರ ಸುಖಕೀ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರ್ಗಲ್ಲದೆ ?

....
ಇಲ್ಲಿ ದಣಿವಾರಿ ಮನ ಶಾಂತಿ ಸಂತಸ ಪಡೆಯೆ
ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ದಾರಿ ಎನಿತು ಹಗುರು !
(ಚಿರಂತನ ದಾಹ, ಪುಟ 25)

ಹೀಗೆ ಕಣವಿಯವರು ಬದುಕಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಹಗುರಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಳ್ಳದೆ, ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಈ ಬದುಕನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಕಣವಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಇಂಥ ಸಮಾಧಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಬದುಕಿನ ಕೊರತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ನಿರಂತರ ಕಾಡಿವೆ.

ಜಗವ ತುಂಬಿದ ಬೆಳಕು ನಮಗೇಕೋ ಸಾಲದಿದೆ
ಎನಿತು ಮಾನವನೆದೆಯ ಆಳ ಅಗಲ
ಬಂದಷ್ಟು ಇಂಗುತಿದೆ ಮತ್ತೆ ಬರಿದಾಗುತಿದೆ
ಎಷ್ಟು ಸೆಲೆಯೊಡೆದರೂ ವಿಫಲ, ವಿಫಲ

(ಚಿರಂತನ ದಾಹ, ಪುಟ 27)

ಈ ದಾಹ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರತಿದಿನ ಮೂಡಣದ ಬಾನಕೆರೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಚೆಂಬೆಳಕು ಮೂಡಿದಾಗ ಆಗುವ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಈ ಸಮಚಿತ್ತದ ಹದದಿಂದಾಗಿ, ನಿರುದ್ವಿಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಮೆಲುದನಿಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಮೆಲುದನಿಯಿಂದಾಗಿ, ಹದಗೆಡದೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ನಂತರವೂ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಈಗಲೂ ಕುಂದಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮೊದಲಿನ ಕಸುವನ್ನೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಾದ ಏರಿಳಿತಗಳು ಅವರ ಗತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಣವಿಯವರ ಈ ಕ್ರಮ– ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದುದೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನು ಇದು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ದನಿಯೆತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ದನಿ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಕವಿ ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಮಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗವೂ ಒಂದು. ಆವೇಶ, ರಭಸ ತೀವ್ರತೆಗಳನ್ನು – ಪ್ರತಿಮಾಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ತರಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರತೀಕಕ್ಕಿಂತ ಮೂರ್ತೀಕರಣ ಈ ಕವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯ'

(ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ದೀಪಧಾರಿ ಪುಟ 65) 'ವರ್ಣನೆಯೇ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉಪಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ' (ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ ಪುಟ 285). ಹೀಗಾಗಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ – 'ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಚಿಂತೆ, ಕಾಳಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ, ಅಲಂಕಾರಗಳಂತೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಾಗುವ' ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು ? ಜನಪರ ಕವಿಯಾದ ಕಣವಿಯವರು ಸಂವಹನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದವರಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉಪಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಹಜವಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ರಾಮಾನುಜನ್, ಶರ್ಮರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡದ ವಾಯುಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ತೀವ್ರತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಲಿಯದ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಕುತೂಹಲಕರವಾದುದು.

ಈ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹನೆ ತಾಳದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ–ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವಂಥದೆಂಬುದು ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಈ ಪ್ರೀತಿ ಉತ್ಸಾಹಗಳೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಲಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಲಯ ಗದ್ಯದ ನೀರಸತನದಿಂದಾಗಲೀ, ಅಸಹಜ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಸೊರಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಸಿರಾಟದ ಸಹಜಗತಿಯಂತೆ ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಶೈಲಿ– ಕಣವಿಯವರ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ. ಅವರ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳಂತೂ ಕಣವಿಯವರ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಕುಸುರಿಗೆಲಸದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿಗಳು. 'ನೆಲಮುಗಿಲು' ವಿನಂತಹ ಕವಿತೆಯನ್ನೋದುವಾಗ ಈ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಸೊಗಸಿನ ಅನುಭವ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು: 'ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೆಲ್ಲ, ಜೀವನದ ಮೇಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಭರವಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಸುನೀತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿ ಮಿಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.... ಜೀವನದ ಸೀಮಿತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಯೂ ಜೀವನ ಶಕ್ತಿಯ ಊರ್ಧ್ವಮುಖತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿಸುವ ಈ ಸಾನೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ದರ್ಶನದ ಪರಿಪಾಕವಿದೆ. ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಜೀವ ಸಾಗಲಿದೆ– ಮುಗಿಲಿನಂತೆ ತುಂಬಿ ತೇಲುವುದೇ ಜೀವನ– ಇದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಸಂದೇಶ' (ಚೆಂಬೆಳಕು ಪುಟ 223)

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ನವೋದಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬೆಳೆದು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಮಾನವಾನುಭವದ ಇತರ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಈಗಾಗಲೇ ಗುರ್ತಿಸಿದೆ. ಅದು ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಣವಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕೆ.ಎಸ್.ನ, ಚೆತ್ತಾಲ–ಮೊದಲಾದವರು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಬಗೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಕಾಲ' ದೊಂದಿಗಿನ ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಅಡಿಗರು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಟು ವಾಸ್ತವದ ನಡುವೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಕಣವಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯ 'ಮನುಷ್ಯ–ಕಾಲ'ದ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕವಿತೆಗಳು–ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ, ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ, ಕಾಲದ ಕರೆ, ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಗಡಿಯಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಲಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಕೋರಿಕೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮಜಲು, ಸಂಜೆ ದಾರಿ ರಚಿತವಾದವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿಕಷಕ್ಕೊಡ್ಡಿ ಹೋರಾಡುವ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಇವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕಾಲದಂಥ ಅಮೂರ್ತ ವಸ್ತುವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ. ಇವರು ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಬದುಕಿನ ಸಿಹಿ-ಕಹಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಅದರ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮೂಡಿದ ಸಮಚಿತ್ತದ ನಡವಳಿಕೆ ಕಣವಿಯವರದು. ಜೀವನದ ಸೊಗಸನ್ನು ಕಾಣಬಯಸುವ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪಲಾಯನವಾದವೆಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಕರೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಾದುದಾಗಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರವೇನು ? ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಂಗಿಗೂ ಒಳಗಾಗದ ಕವಿ ಮಹತ್ವದ್ದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಕಣವಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ

ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ, ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸೀಮಿತ ಯಶಸ್ಸಿಗೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೇ ?– ಇದೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಲ್ಲದೆಂಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಗತಿಯ ಅರಿವಿನೊಡನೆಯೇ ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು; 'ಶ್ರೀ ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಜಾತಿಗಳು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನೋದಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಲೋಕದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಬಗೆಯದಾಗಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಜಾತಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಟಸ್ಥ ಕಾವ್ಯ. ಇಂಥ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು, ವಿನಯವೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಒಂದು ಭಾವ ಸಂಮೋಹವನ್ನು, ಗುಣಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿದೆ.
(ಚೆಂಬೆಳಕು, ಪುಟ 258)

ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ವಿನಯವೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಒಂದು ಭಾವ ಸಂಮೋಹವನ್ನು, ಗುಣಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ಲೋಕದ ಬಗೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾವ್ಯದ ಕಸುವನ್ನು ಅದು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನ್ನದು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಡಾವಳಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಗೌರವಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರದಿದ್ದರೆ– ಕಾವ್ಯ ಚೆಲುವಾದರೂ ದೃಢವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ ? ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಪ್ರೀತಿ, ರುಚಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆ– ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ

ಈ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾದರೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗದಿರಲು ಇದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದೇ ? 'ಮೃದು ವಚನ ಮೂಲೋಕ ಗೆಲ್ಲುವುದು ತಿಳಿಯು' ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯು, ನಿರುದ್ವಿಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಸಮಾಧಾನ ವನ್ನು ಒಂದು ವ್ರತದಂತೆ ಪಾಲಿಸುವ ಕವಿಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯ ವಾದರೂ, ಉತ್ಕಟ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ನಿಜವಲ್ಲವೇ ?– ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಂಗತವಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿ ಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾವಧಾನದ ಬದುಕು ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ. ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತು ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದ ರೂ ಅಂತಹ ಬದುಕನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಂಥ ಶಕ್ತರು. ಈ ಶಕ್ತಿಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ವವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ವಾಸ್ತವದ ಕಟುಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಈ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಮುಖ್ಯ ಕವಿಯೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಅರಿವನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೇ ? ಕಣವಿಯವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಮೃದುಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ?

'ಕಾಲಾತೀತ'ವೆಂಬ ಕಣವಿಯವರ ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಈ ಸಂದ ರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಬಹುದು.

'ಬಿಡುವಿಲ್ಲ, ಅರ್ಜೆಂಟು !' ಟಾರು ಬೀದಿಯು ತುಡಿತ
ಕಾರು ಮೋಟಾರು ಸೈಕಲ್ಲು ಟ್ರಾಂಗಾ ಟ್ರಕ್ಕು
ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವ ತೆರದಿ ಬಟ್ಟೆಯಲಿ ಹಾಸು–ಹೊಕ್ಕು,
ಗಡಿಯಾರದೆಡೆಬಿಡದ ಟಿಕ್ಕು ಟಿಕ್ಕಿನ ಬಡಿತ
ಆಫೀಸು ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜು ಅಂಗಡಿ ಬ್ಯಾಂಕು
ಎಳೆಯುತಿಹವಯಸ್ಕಾಂತದೊಲು ಜೀವಾಣುಗಳ
ಮೂಗುದಾರವ ಜಗ್ಗಿ: ನೂರು ಗಾಲಿಯು ಕೀಲ
ಸವೆದು ಕಿರುಗುಟ್ಟುತಿವೆ: ನರನಿಗೆ ಜಯಪರಾಕು !
ಬೀದಿಯಂಚಿನ ಕಾಲುದಾರಿಯಲಿ ದನಗಾಹಿ
ಮಹಿಷವಾಹನನಾಗಿ ಕೊಳಲೂದಿ ಸಾಗಿಹನು;
ನೋಡಿದಿರ ? ನೋಡದಿದ್ದರು ಸರಿಯೆ: ಅವನೇನು

ಮಂತ್ರಿಯೇ ? ಯಾವುದಾದರೂ ಸಭೆಯ ಮನವೋಹಿ
ಗಾರುಡಿಯೇ ? ಅವನಲ್ಲ ಬಿಡಿ: ಆದರೆನ್ನಾಣೆ
ಅಂಥ ಮನಸಿನ ಶಾಂತಿ ಯಾರಿಗಿಹುದೋ ಕಾಣೆ.

(ಕಾಲಾತೀತ, ಚಿರಂತನ ದಾಹ **ಪುಟ 49**)

ನಗರದ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತ, ವೇಗದ ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ನಿರಾಳತೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ, ಸಂತೋಷ ತಂದಿದೆ. ಬೀದಿಯಂಚಿನ ಕಾಲು ದಾರಿಯ ಈ ದನಗಾಹಿಯ ಮನಸಿನ ಶಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿದೆ. ಕವಿ ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ [illegible]ರೆ. ನಿಜ, ಈ ಸದ್ದುಗದ್ದಲದ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ 'ಬಿಡುವಿನ ಸಂತೋಷ' ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗದು ? ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕವನದ ಭಾವ ಕವಿಯಂತೆಯೇ ಓದುಗನಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದನಗಾಹಿಯ ಶಾಂತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಸೂಚನೆಯೂ ಕವನದಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕವನ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಕಟುವಾಸ್ತವದ ಸತ್ಯ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಗರೀಕ ಬದುಕು ತಂದೊಡ್ಡಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕವಿತೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದರೂ, ಆಳದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯ ಛಾಯೆಯನ್ನುಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ.

ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ (ಮಹಾಕಾವ್ಯ) : ಡಾ. ಪು.ತಿ.ನ.; ಪ್ರಕಾಶನ : ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಂ, ಮೈಸೂರು–4; 1988; ಬೆಲೆ : 30–00

— ಡಾ॥ ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ

ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಕಿಲಾಡಿತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಖಚಿತಗೊಳಿಸಲು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಎಲ್ಲ ಮುನ್ನರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಾ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ.

ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಸಂಭವ ಎಂದು ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಗಟ್ಟಿಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದ್ದಾಯಿತು. ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಬಂದರೂ ಅದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದೀತೆಂಬ ಮಾತೂ ನಂತರ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು. ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು ಎಂಬುವದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುವಂತೆ, ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನಾವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ಗೋಕಾಕರ ಭಾರತಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ ಮತ್ತೆ ಈಗ ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಅವತರಿಸಿವೆ.

ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತೆ ಅಷ್ಟೇನು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದಲ್ಲ. ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ,

ಜನ್ನನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳಂತೆ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಕೃತಿ. ಮುದ್ರಿತ 200 ಪುಟಗಳ ವಿಸ್ತಾರದ ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪು.ತಿ.ನ. ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಮಗ್ರ ಚರಿತೆಯನ್ನು. ಆದರೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮುಗಿತಾಯ ಪಡೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಈಗಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಾವ್ಯ ಅಸಂಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಅಸಮಗ್ರ ಎಂದು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯ, ಕೃಷ್ಣನ ಜೀವಿತದ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಘಟಕವಾಗಿರುವುದು ಆದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅವನ ಮುಂದಿನ ಜೀವಿತ ಸಾಧನೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆತನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಮುಂಗುರುಹುಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಲಕ್ಷಣ ದೊರಕಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂದರೆ 'ಪೂರ್ಣತೆ' ಯ ಪ್ರತಿ ಅಂಶವೂ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಹರಿಚರಿತೆಯ ಬಂಧ ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿ ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ, ಮಳೆಯು ನಾಡ ತೊಯ್ಯುತಿರೆ ಎಂಬ ಪದ್ಯ, ಗೋಕುಲನಿರ್ಗಮನ ಎಂಬ ಗೀತರೂಪಕ, ದೀಪಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ಹಾಡುಗಬ್ಬ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ, ಹರಿಚರಿತೆಗೆ ಮೊದಲೇ ಪು.ತಿ.ನ. ಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಹದದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆ ಧ್ಯಾನ ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉಚ್ಛ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಧ್ಯಾನ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಹುದು ಆದರೆ, ಕವಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಬದುಕಿನ ಹುಡುಕಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕವಿ ಭಾವಿಸುವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳ ಮೂಲಕ. ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯದ ರಚನೆ, ಹೀಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಭಾವಾತ್ಮಕ ಊಹೆಗಳಿಂದ ಥಾಳಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಚನಾಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಈ ರಚನಾ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು.

1. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ :

....ಏಗೈದನೇಗೈದನೀ
ಚಿರಸುಂದರ ಚಿರಂಜೀವಿ ಗೋಕುಲದೊಳಗೆ ತನ್ನ ಲೀಲಾ
ಚೇಷ್ಟಿತಗಳಿಂದ ?....

....

ನಿಲ್ಮನವೆ, ನಿಲ್ಲಿದುವೆ ಮುಹೂರ್ತವಾ ಬಾಲಗೋಪಾಲಕ
ನಿರುಕಿಸುತ ನೆನವಿನೊಳು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ದಾಮಗ್ರುಸ್ತನನು,

2. ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರು ಹೇಗಿದ್ದರು, ಏನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಪರಿ.

ಬೃಂದಾವನದೊಳೆಂತಿರ್ದನೇಗೈದನಣ್ಣನ ಜತೆಗೆ
ಕಳೆಯೊಳೂ, ರೂಪೊಳೂ ಕಣ್ಣನಿಗೀಡೆನಿಪ ವಸುದೇವ
ತನುಜ ರೌಹಿಣೇಯಂ ಮಿತ್ರಾರಾಮ ಸಂವರ್ಧಿತಂ
ಬಲರಾಮನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು ಕೆಳೆಯರ ಕೂಡಿ ?

3. ಗೋವ್ರಜದಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪರಿ.

ಗೋವ್ರಜದೊಳಾವಳು ರಾಧೆ ? ಎಲ್ಲಿಹಳು ? ಯಾರ ಮಗಳು ?
ಕನ್ನೆಯೋ ಕುಟುಂಬಿನಿಯೋ ? ಬಲ್ಲರಾರ್ ಆ ಹರಿವಲ್ಲಭೆಯ ?

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರು ಹರಿಚರಿತೆಯನ್ನು ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕವಿ ಇದನ್ನು -ಎಂದರೆ ಹರಿಚರಿತೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧ-ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅನೇಕ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಕಟಾಸುರ ವಧೆ, ಪೂತನಿಯ ವಧೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಜನಜನಿತವಾಗಿರದ, ಕೃಷ್ಣ ದಟ್ಟಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಲದ ಮರವೊಂದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಳಲ ಸಾಧನೆ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಭಾರಿ ಮಳೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರು ತೊಯ್ಯುತ್ತಾ ವಿಶ್ವೈಕ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು, ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೇ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಲದ ಮರ ಹುಡು

ಕಿವಿಪ್ಪಾಗಲೀ (ಭಾಂಡೀರ ದರ್ಶನ), ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ಯುವ ಅನುಭವವಾಗಲೀ ಅಂತಹ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಂಥವಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ತೋರುವ ಗಂಭೀರ ಕಾಳಜಿ ಅವರ ಮನಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕೀಯವಾದ, ಆಕರ್ಷಕ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಕಥನವನ್ನು ರುಚಿಗೊಳಿಸುವ ಸುಲಭ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕವಿ ಮನಸೋತಿಲ್ಲ. ಬಹಿರ್ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಾವದ, ಅನುಭವದ ಶೋಧ ಮತ್ತು ಆ ಶೋಧವನ್ನು ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಧ್ವನಿರಮ್ಯತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಸ್ಮರಣತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣ ಕತೆಯನ್ನು ಅದರ ಅನುಕ್ತ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವರು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿ? ಅವರ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲೇ. ಪೂರ್ವಕಾವ್ಯ, ಧ್ಯಾನ, ಕನಸು, ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಮಾಯಕವಾದ ಮನೋಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ. ಸಾಧುಮನದೊಳಗಲ್ಲದಿನ್ನೆಲ್ಲಿಹುದು ಬೃಂದಾವನಂ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ. ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಡುರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿರುವಾಗ, ಕೃಷ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಜಾಗರಿಸಿದಂತೆ ಅವರಿಗೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಕವಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾಸವಾದ ಮಾತು ಇದು–

> ....ನಿನಗೆಡರಲ್ಲ ಕೃಪೆ ಕೊರತೆ, ನೀನೆಡರು;
> ನಿನ್ನಾಲಸ್ಯ, ಸಂಕಲ್ಪ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಅನುತ್ಪನ್ನತೆಗಳ್
> ಇವುಗಳ ಜತೆಗೆ ಆತುರತೆ ವಿಸ್ಮರಣವೀ ಕಥನದೊಳು.
> ಮಧುರೆದೊರೆ ಕೊಲಲೆನ್ನನಟ್ಟಿದ ಬಲಿಷ್ಠನನ್ ಅರಿಷ್ಟನ
> ಕೊಂದ ನ್ಯಾ, ನೀನದ ಮರೆತೆ.

–ಹೀಗೆ, ಕೃಷ್ಣನೇ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಾಗರಿಸಿ, ಅವರ ನೆನಪು ಹೊತ್ತಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಕವಿಯ ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದೂ, ಕಾವ್ಯ ವಿನಯವೆಂದೂ ನಾವು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಕವಿಯ ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿ, ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ನೆನಪನ್ನು ಜೀವಂತವೂ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಐಂದ್ರಿಯಕವೂ ಆಗಿಸುವ ಪರಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲ್ಯ

ಜೀವಿತದ ಕುರಿತು ಕವಿ ನೀಡುವ ಒಂದೊಂದು ಸ್ಮೃತಿ ಚಿತ್ರವೂ ಬಣ್ಣ, ನಾದ, ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಚಲನ ಶೀಲವಾಗಿದೆ. ಚೇಷ್ಟಾಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. (gestures).

ನಂದನು ಪುತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ವಸುದೇವ ಗೆಳೆಯ ನಂದನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕವಿ ಕೊಡುವ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ:

1. .... ನೇಹಿಗರವರು
ತಬ್ಬಿತಣೆಯುರು, ಭುಜವನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕೆ ದೂಡಿ ನೋಡಿ
ತಣೆಯುರು, ನಕ್ಕು ತಣೆಯುರು, ಕಲೆದು ಮೈಹಿಸುಕಿ ತಣೆಯುರೈ

ಜೋಡಿ ಮತ್ತಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಕೆಡವಿದಾಗ ತಾಯಿ ಯಶೋದೆ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಿಸುವ ಪರಿ ನೋಡಿ :

2. .... ನೆರೆಯುವಳ ಕೈಯಿಂದ ಕೂಸನು ಕೊಂಡು
ಗಾಸಿಯನು ಪರಕಿಸುತ, ಮೈಯೊರೆಸಿ, ಕಾಲ್ಗಳತೊಡೆದು, ಕಿವಿಗಳ
ಸಂದ ಮೆಲ್ಲನೆಯೂದಿ. ಎದೆಗವಚಿ, ಬೆನ್ನನು ಸವರಿ, ಬರಿ ನೆಲ
ದೊಳೇ ಕುಳಿತು ಮೊಲೆಯೂಡಿ, ಕುರುಳನು ತಿದ್ದುತಲಿ, ಸವಿಗರೆದು
ಸಾಂತ್ವನಿಸುತಿರೆ, ದಾಮೋದರಂ, ತನ್ನೊಳನೆಮ್ಮದಿಯ ಸೊಗದ
ಜಯಧ್ವನಿಯ ಪಾಂಚಜನ್ಯದಿಂ ನೀರವಂ ಮೊಳಗಿಸುವಂತೆ
ಮಾತೃವೃಕ್ಷೋಜಾಗ್ರವನು ಚಾಚು ತುಟಿಯೊಳು ಪಿಡಿದು, ಕೆನ್ನೆಯ
ನುಬ್ಬಿಸುತ, ಹನಿವಿಡಿದ ಹೊಳವಿನ ಕಂಗಳಿಂ ತಾಯ ಮೊಗವನು
ನಿರುಕಿಸುತಲೆವೆಯಿಕ್ಕಿ ನಗುತಂ ಪವಡಿಸಿಧರೆ –ನಂಬನ ರಾಣಿ
ಆ ತುಂಟನಿಗೆಯಿಕ್ಕುವಳು ಚಪೇಟಿಕಾ ಪ್ರಹಾರಂಗಳನು
ಮಗುವಿನ ಕುಂಡೆಗೇನೆಂಬೆ ತಾಯ್ಮನದೊಲುದೊ ತಹ ತಳಮಳಹೊ–
ಳರ್ಭಕದ ಸಾಹಸಕೆ ಮುಳಿವಂತೆ.

ಇಂಥ ಮನೋಹರವಾದ, ಸಹಜ ಸೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವೆನಿಸುವ ನೂರಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಇವೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಮಿಲನ, ವೇಣುವಿಸರ್ಜನ, ರಾಧಾನಿರ್ವೇದ ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಚೆಲುವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿಯೇ ಆನಂದಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಸಮಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದೂ, ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು

ವ್ಯಷ್ಟಿ–ಸಮಷ್ಟಿಯ ಸಂಬಂಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಕವಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಓದಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂತೋಷ, ಸಮಾಧಾನ, ಪ್ರೀತಿ, ಗೆಲುವು, ಮೈತ್ರೀ ಭಾವ– ಇವು ಹರಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಸ್ಮೃತಿ ಬಹು ಸಮೀಚೀನವಾದ ಉಪಾಯ ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ನಂಬಿಕೆ. ಈ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಹಂಚುವುದು ಈ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಪು.ತಿ.ನ. ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಉದ್ದೇಶ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಸುಖಪಟ್ಟ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಪ್ರೇಮ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಾದು ಭಾವಗಳಿವೆ. ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ಅನಿಮಿತ್ತ ವೈರ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಅನುದಾತ್ತ ಭಾವಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳು ಇರುವುದೂ, ಇರುವುದರಿಂದ ಅವು ಪರಸ್ಪರ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅವುಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದಲೇ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಮನಸ್ಸಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಾಗಲೀ ಒಂದು ಸಮತೋಲವನ್ನೂ, ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹರಿಚರಿತೆಯ ಜಗತ್ತು ಧ್ವನಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ

ಅಮ್ಮನಗುಡ್ಡ.

ಸರ್ವಮಂಗಳಾ: ಋಜುವಾತು ಪ್ರಕಾಶನ 849, ಕುವೆಂಪು ನಗರ
ಮೈಸೂರು-23. 1988; ಬೆಲೆ : 18-00

—ಬಿ. ರಾಜಶೇಖರ್

ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ "ಅಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡ" ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 1968 ರಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 23 ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. 20 ವರ್ಷಗಳ ಈ ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಬರೆದಿರುವುದು ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ. ನಿರರ್ಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗಿರುವ ಸಂಕೋಚವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಅರ್ಥವೇನು ? ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ತಾನು ಪಡೆದದ್ದು ಎಷ್ಟು ? ಎಂದು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕವಿಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಕೋಚ ಸಹಜ. ಅಗಾಧ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉರ್ವರತೆ ಇಂತಹ ಮನೋಧರ್ಮದ ಗುಣವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಂತರದ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮನೋಧರ್ಮದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವ, ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಕಾಲದ ಆಶೋತ್ತರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನವೋದಯದ ಲೇಖಕರಿಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸ ಇವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಮಂಗಳ ತನ್ನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾದರೂ ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಆಡು ಮಾತಿನ ಲಯಗಳನ್ನು, ವಾಕ್ಯದ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣತನವಿದೆ. ಆಕೆಯ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳ ಭಂಡಾರವೂ ಸಮೃದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇಂತಹವರು ವಾಚಾಳಿಗಳಾಗದೆ ಉಳಿಯುವುದು ಅಪರೂಪ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾತಿನ ಅತಿ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಅವರಿಗಿರುವ ಸಂಕೋಚದ ಮೂಲವನ್ನು ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅರಸ ಬೇಕು.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿತೆ, "ಅಮ್ಮನಗುಡ್ಡ"ದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವೆ. ಈ ಕವಿತೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣ; ಜೊತೆಗೆ ಕವಿಯ ಆತ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಈ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವೈದಿಕ ಜಾತಿಯೊಂದರ ದೈವದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಡಿ, ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದಿ ದೇವ ಸ್ಥಾನವಾಗುವ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಕವಿತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಡು ನಾಡಾಗುವ, ಗುಡಿ ದೇವ ಸ್ಥಾನವಾಗುವ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. "ಅಮ್ಮನಗುಡ್ಡ"ದ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು ಅಡಿಗರ 'ಭೂತ'ವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗುಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗುವ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸರ್ವಮಂಗಳ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಹೀಗೆ :

> ''ಯಾವ ಮಾಯಾ ದಂಡ ತಗಲಿತ್ತೋ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ
> ಪಗಡೆ ಹಾಸಿನ ಹಸಿರು ಚೌಕುಳಿಯೊಳಗೆ
> ಅಗೆದು ಉತ್ತ ಭತ್ತದ ತೆನೆಯ ತುಯ್ದಾಟ; ನಡುವೆ
> ಹರಿದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಹಾದಿ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ
> ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುರಿದನ; ಗುಡಿಜಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ
> ನಲ್ಲಿ; ಜಗಜಗಿಸುವ ಬೆಳ್ಳಿ ಮುಖವಾಡ ಹೊತ್ತ
> ಕುಕ್ಕಡದಮ್ಮ; ಮಂದಾಸನ; ನೀಲಾಂಜನ: ಧರ್ಮಾವರೆದ
> ನೆರಿಗೆ; ಗೋಲಕ; ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಟೆಗಳು; ಬೆಳ್ಳಿ
> ಮಾವಿನೆಲೆಗಳ ತೋರಣ; ಹಗಲಲ್ಲೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
> ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ದೀಪ..,..,................,

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಡಿಗರ 'ಭೂತ'ದ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿ :

> ''ಅಗೆದುತ್ತ ಗದ್ದೆಗಳ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯುವರಣ
> ಭತ್ತ ಗೋಧುವೆ ಹಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ ವೃಂದಾವನ
> ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ''.

ಅಗೆದುತ್ತ ಗದ್ದೆ, ಗುಡಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹ – ಇವು ಈ ಎರಡು

ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುವ ಅರ್ಥಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ ಪದ್ಯದ ವಿವರಗಳು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ವಿವರಗಳು. ಒಬ್ಬ ವರದಿಗಾರನ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಅವು ಕಾಣಿಸುವುವು. ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಮಂಗಳ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಡಿಗರ ಪದ್ಯದ ಅಗೆದುತ್ತ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು ಇಂತಹ ನೈಜ ವಿವರಗಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕಾಲವೂ ವರ್ತಮಾನವಲ್ಲ. ಅವು ಕವಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟ ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗುವ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಗುಡಿಯ ಗೋಲಕ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮುಖವಾಡ, ಧರ್ಮಾವರದ ಸೀರೆ–ಜೊತೆಗೆ ಗುಡಿಯ ಹೊರಗೆ ಕಾಡು ನಾಶವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಾದದ್ದು, ಹೆದ್ದಾರಿ ಬಂದುದು– ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ; ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ 'ನಾಗರೀಕರಣ'ವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗರ "ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ" ಇಂತಹ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ ಕವಿತೆಯ ಭೂತಕಾಲ, ಕವಿಯ ನೆನಪು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವಷ್ಟು. ಅಂದರೆ ಆಕೆಯ ಬಾಲ್ಯದ ಭೂತಕಾಲ. ಅಡಿಗರ ಪದ್ಯದ ಭೂತ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ ಪದ್ಯದ ಗುಡಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಭೌತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; 'ಭೂತ'ದ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿವೆ. 'ಅಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡ' ವನ್ನು 'ಭೂತ'ದ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಸರ್ವಮಂಗಳರ ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕುರೂಪಗಳ ಅರಿವಿದ್ದೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹನೆ ಇಲ್ಲ. ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವೃತ್ತದ ವಿವರಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಕವಿತೆಯ ಮೊದಲ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಸ್ಮಯ, ರಮ್ಯತೆಗಳ ಭಾವ ಕಡೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ನಾವು ಕವಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮುಗ್ಧತೆ ನಾಶವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಅಮ್ಮನಗುಡ್ಡ" ಕವಿತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ ನೆನಪಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ "ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ". ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಯೂ, ಉಳಿದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಓದುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗುವುದು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೇ. ಕನ್ನಡದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ, "ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ"ವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಬರೆದದ್ದು ತನ್ನ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದ ಶ್ರಾವಣ ಸೋಮವಾರದ

ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಭ್ರಮ ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗತಕಾಲವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

"ನೆನಪಿನ ಜರಿಯೊಳಗೆ
ಮಿಣುಕ್ತಾವ ಎಣ್ಣೆದೀಪ
ಎಲ್ಲೆ ಹೋದಾವೋ ಗೆಳೆಯಾ ಆ ಕಾಲಾ"

ಎನ್ನುವ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಸಂದುಹೋದ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹಳಹಳಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಕವಿತೆಯ ವಿವರಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೆ ? ಕವಿತೆಯ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ದುರ್ಗಮ, ಅಜೇಯ, ನಿಗೂಢ, ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಮನುಷ್ಯ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಹಸನು ಮಾಡಿದ ಧಾರವಾಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಹಸರಾಣಿ ಬನರಾಣಿ ತ್ವಾಟ.... ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಪಯಿರಿನ ಮಾಟ") ಕವಿ ವರ್ಣಿಸುವ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಸಂತೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಮರವೇರಿದ ಕಪಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು, ನೇರಲೆ ಹಣ್ಣು ಉದುರುವುದು ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ರೈಲುಗಾಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಯುವುದು ಕೂಡಾ ಸೇರಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ "ನಾಗರಕ"ವಾದದ್ದು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದದ್ದೂ ಹೌದು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ಯೌವನಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಧಾರವಾಡ, ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಅವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಧಾರವಾಡದ ಕಾಮನಕಟ್ಟೆಯ ರಂಗುರಂಗಿನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹಳಹಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳ ನಡುವೆ ಅವರು ಬಿರುಕು ಕಂಡವರಲ್ಲ.

ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬೇಂದ್ರೆ ದ್ವಂದ್ವ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಣತ ಓದುಗನಿಗೂ ಕಷ್ಟಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಈ ಕವಿ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ವಚನಕಾರರ, ಹರಿದಾಸರ ರಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದವೂ ಅವರ

ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆಯೋ, ಅಷ್ಟೇ ವೈವಿಧ್ಯ ಅವುಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಣತೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಕೈ ಮುಗಿಯುವ ಮುಗ್ಧ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಅರವಿಂದರ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ವರೆಗೆ ಈ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಬ್ಬಿದೆ. "ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

''ಗರ್ಭಗುಡಿಯೊಳಗ ಲಿಂಗ
ನಿದ್ದಿಯೊಳಗ ನೋಡಿದ್ಹಾಂಗ
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತಾವ ನಮೋ ಎಂದು
ಗವೀಯೊಳಗಿನ ದ್ವಾರಿ
ಹರದಾರಿ ಹರದಾರಿ
ಮಿಂಚಿತ್ತು ಚಂದ್ರಕ್ವಾರಿ ಒಂದು
ನಿಂತ ಮೈಯಾಗಿ ಖಂಬ
ಸೋರ್‍ಯಾವ ಜಂಬಗಿಂಬ
ಹಿಡಿದಾನ ಕೈಯು ಶಿವನೆ ಬಂದು''

ಅನುಭಾವದಂತಹ ಉತ್ಕಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಬಸವನ, "ನಾನೇನ ಮಾಡಲಿ ಬಡವನಯ್ಯ, ಎನ್ನ ಕಾಲೇ ಕಂಬ, ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ, ಶಿರ ಹೊನ್ನ ಕಳಸವಯ್ಯ........" ಎಂಬ ವಚನದ ಭಕ್ತಿಯ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಆ ಭಾವಾವಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ, ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲ; ಬದಲು ಆ ಭಕ್ತಿಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ. "ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳ ನಂತರ ಬರುವ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ :

''ಎಚ್ಚರಾದಾಗ ಇದು
ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಅನಿಸಿ
ಎಲ್ಲಾರ ಕೂಡ ಕೈ ಮುಗಿದು
ಬೆಂಡೂ ಬೆತ್ತಾಸ ಅಂತ
ತಿಂತಾನ ನುರಿಸಿಕೊಂತ
ಹೋಗುತಿದ್ವಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಜಿಗಿದು

ಶಿವನೇ ಬಂದು ಕೈಹಿಡಿದಂತಹ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಕವಿ, ಭಜನೆಯ ಮೇಳದ

ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದು ಭಕ್ತಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಜನಸಂದಣಿಯು ಜಾತ್ರೆಯ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕವಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಭವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಅನುಭವದ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಅದರ ಮೂಲ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಜನರ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರ ನಿಂತು ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಹಾಗೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಕವಿ ಯಾರು? ತಾನು ಈ ಪರಂಪರೆಯ ವಾರಸುದಾರ, ತಾನು ಈ ಜನತೆಯ ವಾಣಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇಂದು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ದೂರ ನಿಂತು ಬರೆಯುವುದೇ ಇಂದಿನ ಕವಿಯ ಪಾಡು.

"ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ"ದ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಾವೋ ಗೆಳೆಯ ಆ ಕಾಲಾ ಎನ್ನುವ ಬಾಲ್ಯದ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಈಗಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ವಮಂಗಳರ

> ''ಸಾಗಿತು ನನ್ನ ಪಯಣ. ಚನ್ನಗಿರಿಯಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ
> ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೈಸೂರು. ಸರಿಯಿತು ಕಾಲ''

ಎನ್ನುವ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿ; ಇವೆರಡರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಎರಡು ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಲ್ಲವೆ?

ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರಿಗೆ ಗತಕಾಲ, ಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯಲ್ಲ. ತೀರಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು – 'ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿ' ಮತ್ತು 'ಬದುಕು ಬಗೆವಾಟ' – ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಮುದುಕಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೊಂದವಳು; ಆದರೂ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿ. ಹತ್ತು ಹಡೆದು ಮೂರು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಮುದುಕಿ, ಎಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಹೆರಲಿ, ಆಕಳು ಈಯಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಜರು. ತನ್ನ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಸೂಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನೂ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನೂ ಅವಳು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ತನ್ನ ಜಡಜಾಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಮನೆತನದ ನೆನಪಿನ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸಂಪನ್ನ ಬದುಕಿನ ನೆನಪು ಕೂಡ,

ವಿಗೆ ಆಸರೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಭೂತದ ಜೊತೆ ತನಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ೂಂಡಿ ಎಂದೂ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜಿಯ ಕರ್ಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಊರವರು ೊಮ್ಮಗಳ ಕಿವಿ ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತವಳ ಚಹರೆ ಹುಡುಕಿದರೆ ಈಕೆಗೆ ದಿಗಿಲು.

ರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧ ಇರುವವರಿಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಅನ್ನಿಸದ ಗಿಲು ಇದು. ಇನ್ನು ಪರಂಪರೆಯ ವಾರಸುದಾರರು ತಾವೇ ಎಂದು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗಂತೂ ಯಾವ ದಿಗಿಲೂ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತಹವರು ಂಬಿಕೆಗೂ ಅರ್ಹರಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ ಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬಲ್ಲದೇ ಹೊರತು,"ಇದೋ ನನ್ನ ಪರಂಪರೆ, ಇಲ್ಲಿವೆ ನನ್ನ ಬೇರುಗಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ, 20 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ, ಶೂದ್ರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ, ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ, 19 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉನ್ಮತ್ತ ಅನುಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರಗ ಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆ ಲೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸರ್ವಮಂಗಳರ ಕಾವ್ಯದ ಧೋರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ. ದೇವರು ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ – ಎರಡರ ಬಗೆಗೂ ಆಕೆಯದ್ದು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆ ಗೊಗ್ಗದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ನಾಸ್ತಿಕ ನಿಲುವು. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ನನಗೆ ಆಪ್ತವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕೇನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದ ಯಶಸ್ವಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ "ಗೊಂಬೆ" ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ಈ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮುಗಿಸುವೆ. "ಗೊಂಬೆ"ಯ ಸರಳ ಮತ್ತು ಭಾವ ತೀವ್ರತೆ, ನನಗೆ ಮುಂಬೈ ಮಹಾನಗರದ ತಮ್ಮ ಮಹಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಿದ್ದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕವಿತೆ, "ಸಂಪರ್ಕ"ವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿದ ಮುದ್ದಾದ ಗೊಂಬೆಯೊಂದನ್ನು ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಕವಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇನಿದೆ ? ಹುಳ ಹಿಡಿದು ಅಪಾಂಗವಾಗಿ ರುವ ಗೊಂಬೆಯ ಅವಶೇಷ; ತಂದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿದ್ದ ಬೊಂಬೆಯ ಜೀವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಒದಗಿರುವ ದುಸ್ಥಿತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಕವಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕವಿತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕಾಲದ ಹರಿವು ತರುವ ಜರಾಮರಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕವಿಯುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಮಂಗಳ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಬದುಕಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ನೆನಪಿನ ಅರ್ಥವೇನು ? ಅನುಭವದ ಅರ್ಥವೇನು ? ಕಾಲಗತಿಯ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ಇವು ಈ ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಕೇಳದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ ಆದರೆ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ಸರ್ವಮಂಗಳ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ legitimacy ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಕೇಶ್, ಕಂಬಾರ, ಚಂ. ಪಾ. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನತೆ *

—ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

ಗೆಳೆಯರೇ,

ನಾನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಬಹುಶಃ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ. ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಇದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾವು ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡು, ಈ ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಒಂವಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಪಾರಾಗ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಯಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳ ಹುಟ್ಟಡಗಿದಂತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವುಗಳ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೇ ಬಂದರೆ, ನಾನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೂವರು ನಾಟಕಕಾರರ ಪೈಕಿ ಇಬ್ಬರಂತೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಕೇಶ್ ನಾಟಕ ಬರೆದೇ ಈಗ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದೂವರೆ ದಶಕವಾದರೆ, ಪಾಟೀಲರು, ಕಾಲ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋರಾಟಗಾರರೂ ಆದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬರೆದ ಪ್ರಹಸನಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರೂ ಲಂಕೇಶರ ಜತೆಗೇ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಉಳಿದವರು ಕಂಬಾರರು. ಹಳೆತಲೆಗಳ ಪೈಕಿ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರೊಬ್ಬರೇ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದು ಇವೊತ್ತೂ ಉಳಿದಿರುವವರು. ಆದರೂ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕಂಬಾರರು ಲಂಕೇಶ್ ಮತ್ತು ಪಾಟೀಲರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣು

* ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಲೇಖನ.

ತ್ತವೆ. 1973 ರಲ್ಲಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದ 'ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ'ಯ ನಂತರ ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಹಂತಾನುಹಂತವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ 'ನಾಟಕ'ವನ್ನು ಕೈಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕ 'ಹುಲಿಯ ನೆರಳು' ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಈ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು. ಹೋದ ವರ್ಷ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಹುಲಿಯ ನೆರಳು' ಪ್ರಯೋಗ ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದದ್ದು ಕಂಬಾರರ ಅದಮ್ಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕ ಪ್ರಸನ್ನ ನಾಟಕವಾಗಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಹೆಣಗಾಟ ಮಾತ್ರ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ಮೂವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲದ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ? ಈ ಮೂವರ ನಾಟಕಗಳು ನಮ್ಮ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಇವೊತ್ತೂ, ಅಂದರೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದೆ ? ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಎಂದರೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆ ಎಂದಂತೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕಾಲ, ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕೃತಿಯೊಂದರ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಎಂದರೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಗುಣ. ಹಾಗಾದರೆ, ಯಾವುದು ವರ್ತಮಾನ ? ಈ ವರ್ತಮಾನ ಎಂಬುದು ಕಳೆದ ಹತ್ತು–ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿದೆಯೋ ?

ಇವು, ಈ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಹೊರತು ನಾವು ಈ ಮೂವರ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಂಕೇಶ್ ಮತ್ತು ಪಾಟೀಲರ 'ಅಸಂಗತ' ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರೆವು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ನಾವು ಕನ್ನಡದ ಈ ಮೂವರು ಪ್ರಮುಖ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕಕಾರರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಒಳಪದರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ, ಬೇಕಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಳೆದ ಒಂದೂವರೆ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಮೊದಲು 'ಸಮಕಾಲೀನತೆ' ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಾವುದೇ ಬರೆಹಗಾರ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೋ, ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಾನೋ ? – ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಆಸೆಯಾಗಿದೆ.

ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಎಂದರೆ ಏನು ? ತಾನು ತಾನಾಗಿ ಬರೆಯದೆ, ಹೊರಗಣ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಒತ್ತಾಯಗಳಿಗೆ, ಕೇವಲ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ ತಾನು ಬದುಕಿನೊಳಗೆ ಮಗ್ನನಾದುದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೃತಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು, ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದು ಎಂದರೇನು ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರೆಹಗಾರನೊಬ್ಬನ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಕೈಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಬದುಕಿನ ಆಳ–ಅಗಲಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಶೋಧಿಸಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಬರೆಹಗಾರನೊಬ್ಬನ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆ ಕೂಡಾ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದು ಇಲ್ಲೇ. ಬದುಕಿನ ಹೊರನೋಟ, ಒಳನೋಟದೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತವಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಕಾಲತತ್ವ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಯಾದ ಹೊರನೋಟ, ಕಾಲವನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಒಳನೋಟದೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತವಾದಾಗ ಕೃತಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ನಿರಪೇಕ್ಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವುದೇ ಅಸಂಬದ್ಧವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾಲದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು? ಅದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತಾಹದ್ದು ಏನಾದರೂ ಇದೆಯಾ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಅದಿರಲಿ, ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ, ಕೃತಿಯ ಸಮಕಾಲೀನತೆ, ಕೃತಿಕಾರ ತಾನು ಬದುಕಿದ ರೀತಿ ನೀತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಹೊರನೋಟವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಳನೋಟದೊಡನೆ ಮೇಳವಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ಸಮಕಾಲೀನವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೂ ವಸ್ತು–ರೂಪಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಒಡಮೂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳು ಕೂಡಾ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಂದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದಂತಾಯಿತು.

ಹಾಗಾದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೃತಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತವೋ ? ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಲೋಮ ಪ್ರಮೇಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಕನ್ನಡ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲರೆಂಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ತಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟ ಪಡಿಪಾಟಲನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ.

ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಲಂಕೇಶರ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲವೋ ? ಖಂಡಿತ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳು. ಕನ್ನಡದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳಿವು. ಆದರೆ ಇವು ಸಮಕಾಲೀನ ನಾಟಕಗಳೊ? ಅವು ಖಂಡಿತ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳು ಎಂದಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಾನು, ಅವು ಖಂಡಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆ ? ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಯೊಂದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಕಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಕೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಾಟಕಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ಇವೊತ್ತಿನ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಈ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳನ್ನೇಕೆ ಮೂಸಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ? ಈ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದದ್ದು ಯಾವಾಗ ? ನೆನಪಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು ? ಒಂದೇ ಕಾರಣಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವು Out dated ಆಗಿವೆ. ಈ ಉತ್ತರ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ 1) ಮೊದಲಿಗೆ ಅವು ಎಂದಾದರೂ dated ಆಗಿದ್ದವೇ ? 2) dated ಆಗಿದ್ದರೆ ಇವೊತ್ತು ಯಾಕೆ Out dated ಆಗಿವೆ ? ಈ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಅಥವಾ ವರ್ತಮಾನ ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ; ಅವು ಎಂದೂ dated ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಯಾಕೆ Out dated ಆಗಿವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ

ವೇ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ನಾವು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ 'ಚಂಡೆಮದ್ದಳೆ'ಯ ಸದ್ದಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ ಒಂದು ಜನಾಂಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೇಶ್ ಮತ್ತು ಪಾಟೀಲರೆಂಬ ಮೂವ್ವರು ಬಂಟರು ಇದರ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮಾತುಗಳೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡಿ: ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳೂ ಸಮಕಾಲೀನವೇ ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, 'ಹಯವದನ' ಸಮಕಾಲೀನವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಲಂಕೇಶರು, ಸುರೇಶ್ ಅವಸ್ಥಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇದೇ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಟೀಲರು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಚರ್ಚೆ/ಸಂದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀವು 'ಸಂಕ್ರಮಣ'ದ ಹಳೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಓದಬಹುದು. ಅದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡ– ಓದಿಕೊಂಡ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ– ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಬದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಯಾರನ್ನೂ ದೂಷಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಸಾಹತುವಾಗಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಇದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ. ಇವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕಾಲದೊಳಗಿದ್ದು ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳು. ಹೊರನೋಟಕ್ಕೂ ಒಳನೋಟಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಈ ನಾಟಕಗಳು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೊರ ನೋಟವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯೊಬ್ಬ ಒಂದು ತತ್ಕಾಲೀನ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಲಂಕೇಶರ ಚುರುಕು ಮಾತುಗಳಾಗಲೀ ಪಾಟೀಲರ ಡೊಂಬರ ಮತ್ತೂರ ಜನಪದೀಯ ಸೊಗಡಿನ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯವಾಗಲೀ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಬದುಕಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಇವು ಸಮಕಾಲೀನ ಅಲ್ಲ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇವು ಸಮಕಾಲೀನವಲ್ಲವಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳೇಕೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ

ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಬೀಜ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಶಯರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಈ ನಾಟಕಗಳು ನೀಡುವ ಒಳನೋಟ ಈತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ ಪಾಟೀಲರ 'ಅಪ್ಪ, ಮತ್ತು 'ಕೊಡೆಗಳು' ಮತ್ತು ಲಂಕೇಶರ 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ'– ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೇ ಹೊಸದಲ್ಲವೇ ?

'ಸಂಕ್ರಾಂತಿ' ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಲಂಕೇಶರ ಏಕೈಕ ನಾಟಕ. ಎಂಟು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಇವೊತ್ತಿನ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಗೆದು ನೋಡಲು ಹವಣಿಸುವ ಈ ನಾಟಕ ಅತ್ತ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಸೇರದೆ ಇತ್ತ 20 ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಸೇರದೆ ಲಂಕೇಶ್ ರಂಗಭೂಮಿ ವೇಶ್ಯೆಯ ಹಾಗೆ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವ ಹವ್ಯಾಸ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ತಾವೇ ಬಲಿಯಾದುದರ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದೆ. 'ತುಘಲಕ್' ಮತ್ತು 'ಹಯವದನ'ಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಪಿಕ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಕಂಡ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ ಹಾಡು–ಕುಣಿತಗಳ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದ ಲಂಕೇಶ್ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನ ನಡುವಣ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಜಾಣ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಾಟಕದ ತುಂಬಾ ವಿಜೃಂಭಿಸುವುದು ಹಾಡು, ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ಹೆಂಡವೇ. ಬಸವಣ್ಣ ಎದುರಿಸಿದ ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅದರೆಲ್ಲಾ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎನ್ನಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕರಣದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಈ ನಾಟಕ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಶೋಷಕ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಂತೇ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನಾಗಲೀ ಕೇವಲ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದರ ದುರಂತ ಇದು.

ಇನ್ನು ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಮುನ್ನ ಪಾಟೀಲರ ಏಕೈಕ ಅಸಂಗತೇತರ ನಾಟಕವಾದ 'ಗೋಕರ್ಣದ ಗೌಡಶಾನಿ' ಬಗೆ ಒಂದು ಮಾತು. ಇದು ಪಾಟೀಲರು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಒಳಗಾದ ಎಡಬಿಡಂಗಿತನದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಮಹಾ ತುಂಟ ವಿಡಂಬನೆ ಎಂಬುದರ ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತಾವ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಹತ್ವವೂ ಆದಕ್ಕಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಹೊರಡುವವರು ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಸಮಕಾಲೀನವೆನ್ನಿಸುವ, ತೀವ್ರತರವಾದ ನಾಟಕೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇವರ ನಾಟಕಗಳು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಿಗುವುಗಳನ್ನೂ ಸರಳಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು ರಮ್ಯೀಕರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತವೆ 'ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ಉಳುವವನೇ ನೆಲದೊಡೆಯ' ಎಂಬ ತತ್ವ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಬಾರರು ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ನಾವು ನಂಬಬೇಕು. ಅಷ್ಟೆ.

ಕಂಬಾರರ 'ಜೈಸಿದನಾಯ್ಕ' ನಾಟಕ ಕುರಿತಂತೆ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯೆರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

"ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು 80 ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಧೈರ್ಯ, ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಅವರ ಜನಪದ ಲೋಕವೇ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕಂಬಾರರು ಈ ಜಾನಪದ ಕುದುರೆ ಬಿಟ್ಟು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದಂತೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರ ಈ ಅರೆ ಜಾನಪದ, ಅರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೂಡಾ ಶುದ್ಧ ಗಣಿತದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ನಿಜತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ದುರಂತಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೂಲ ಕಾರಣ– ಕೇವಲ ಸುಖಲೋಲುಪರಾದ ನಮ್ಮ ಬಹಳಷ್ಟು ಬರೆಹಗಾರರಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿ ಅನ್ನುವ ಒಂದು ಜನಮಧ್ಯದ ಘಟನೆ ಕೂಡಾ ದೂರದ, ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆದ ಘಟನೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುವುದು".

ಭಾರತದ ನದೀಜಾಲ
ಗಂಗಾ — ಕಾವೇರಿ ಯೋಜನೆ.

— ಸಿ. ಆರ್. ಅಣಜಿ

ಭಾರತದ ಸರಾಸರಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯು ಪ್ರಮಾಣ 1170 ಮಿಲಿ ಮೀಟರುಗಳು. ಈಶಾನ್ಯದ ಚಿರ್ರಾಪುಂಜಿ 11400 ಮಿ. ಮೀ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಜೈಸಲ್ಮೇರ್‌ನ ಮಳೆಯು ಪ್ರಮಾಣ 210 ಮಿ. ಮೀ.ಗಳು.

ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಳೆ ಇದ್ದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ದುರ್ದೈವೀ ಅಭ್ಯಾಸವಿದೆ. 1

ಈ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯು ಕಾಲು ಭಾಗದಷ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಮಗೆ 2025 ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯು 10 ಪಟ್ಟು ಇರುವ ಅಂತರ್ಜಲ (300 m ಆಳದಲ್ಲಿ 3700 ಮಿಲಿಯನ್ ಹೆಕ್ಟೇರು ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು) ಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ.2 ಇದು ತಿರುಗಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಜಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಳಸುವುದು ಸಾಧುವಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ ಬರ

1. The State of India's environment.
   The Second Citizen's report. New Delhi P. 28
2. ಅದೇ ಪು 33 ರ ಅಂಕಿ ಅಂಶ,

ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಬೇಕು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಯೋಜನೆಯೇ ಭಾರತದ ನದೀಜಾಲ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದಸ್ತೂರ್ ಅಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಹಾಗೂ ಡಾ॥ ಕೆ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಅವರು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅವು. ಈ ಎರಡೂ ಯೋಜನೆಗಳು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನದಿಗಳನ್ನು ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಆಶಯವುಳ್ಳವು.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನದೀ ಬಯಲಿನ ಚೌಕ ಹಾಗೂ ದಖನ್ನಿನ ತ್ರಿಕೋನಗಳನ್ನು ಒಂದು ಅಕ್ಷದಿಂದ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅಕ್ಷದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಮರುಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬರಪೀಡಿತ ಬಿಹಾರಗಳಿವೆ. ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಸಿಂಧೂ ಉಪನದಿ ಕಾಲುವೆ ಅರ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿದೆ.

ನದೀಜಾಲದ ಒಂದು ರೂಪರೇಖೆ ಹೀಗಿದೆ. ಗಂಗಾ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ನರ್ಮದ, ತಾಪೀ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವೇನಗಂಗಾ, ಗೋದಾವರಿ ಮೂಲಕ ಕಾವೇರಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ದೀರ್ಘವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಭಾರತದ ಜನ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭಾರವಾಗಲಾರದು.

ನದೀಜಾಲದ ಯೋಜನೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದು ನಡುವೆ ಮರೆತು ಹೋದ ಯೋಜನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ನೆನಪನ್ನು ಪುನಃ ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅಮೆರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಭಾರತೀಯರು ಮಾಡ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಗಂಗಾ ಕಾವೇರಿ ಭಾಗೀರಥಿ ವಿಶ್ವಸ್ತ ಸಮಿತಿಯು

ನಂ. 6326 ಉಡ್‌ಮಿಯರ್ ಕೋರ್ಟ್
ಫ್ಲಿಂಟ್ MI 48504 USA

ಈ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿದೆ; ದೂರವಾಣಿ (313) 732–0115. ಇವರಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ

Water Association for Republic of India
(WARI)
No. 102. Residency Road, Bangalore.
Pin Code 560025

GANGAYANA ಇದರ ವಿಳಾಸ

ಜಿ ಕೆ ಬಿ ಯದೇ.

ಇದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ಡಾ॥ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜು ಡಾ॥ ನಾಗರಾಜು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ನಾಗರಾಜು ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಕಳೆದ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು, ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಸಹಜ ಆಸಕ್ತರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಚುರುಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಅವರು ಜಲ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂಬ ಮೂಲ ವಿಚಾರ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳೆದ ತುಲಾ ಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ತಲಕಾವೇರಿ ಇಂದ ಹೊರಟು ಜನವರಿ 14, 1989 ರ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ಅಲಹಾಬಾದ್ ತಲುಪುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಸೇರುವ ಕುಂಭಮೇಳವನ್ನು ಪೂರ್ಣಕಾಲದ ಜನಸಂಪರ್ಕ ಹಾಗೂ ಜಲಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆ ಅವರದು.

ನದೀಜಾಲದ ಗಂಗಾ–ಕಾವೇರಿ ಯೋಜನೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯದೆನಿಸಲು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಉಪಯೋಗ.
ತನ್ಮೂಲಕ ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ.
ಅಂತರ್ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಬಲ ಹಾಗೂ ಸಂವರ್ಧನೆ,
ಭಾರತದ ಜನಶಕ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
ಈ ಮೂಲಕ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವಿಕೆ.

ಇವು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೇ ಕಂಡು ಬರುವ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಚಾರಗಳು.

ಬರ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಮತಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಪರಿಸರ ಚಿಂತೆಗೂ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಿಸಬಲ್ಲ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆ ಗಂಗಾ-ಕಾವೇರಿ ಸಂಪರ್ಕ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಹಕಾರ ಕೂಡಿಬರಲೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಆಶಯ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯ.

— ಎನ್. ಎಸ್. ಚಿದಂಬರರಾವ್

ಬದುಕನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಇದರ ದ್ವಂದ್ವವೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಂದ್ವವೇ 'ಮೂರ್ತ' ಹಾಗೂ 'ಅಮೂರ್ತ'ಗಳು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಮೂರ್ತ; ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದದ್ದೆಲ್ಲ ಅಮೂರ್ತ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತವಾದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಮೂರ್ತ'ವಾದದ್ದೇನನ್ನೋ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎನ್ನಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಒಡಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಅಮೂರ್ತದ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡೀತು ಬದುಕನ್ನು ಬಗೆದು, ಬಗಿದು ನೋಡುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶೋಧದಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಳಶೋಧದಿಂದಲೇ, ಸ್ಥೂಲನೋಟಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರವಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲುಗಳೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಾವು. ಬದುಕು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು, ಜಟಿಲವಾದದ್ದು ಎಂದೆಲ್ಲ ನಮಗನ್ನಿಸತೊಡಗಿದಾಗಲೇ, ನಾವು ಶೋಧನೆಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನಿಸುವುದು. ಈ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಬದುಕು ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. (Social Context) ಇದು ಸಮಷ್ಟಿ ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪದರು ಪದರುಗಳಒಳತುಡಿತಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲೇ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ, ದೂರದಿಂದ ಇಡೀ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ದಕ್ಕುವ ವಾಸ್ತವದ ಭಾಸ (Impression of reality) ಮಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದೇ ಇಲ್ಲಿ ಜಟಿಲತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಗೌಣ–ಎಲ್ಲವೂ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯ. ಜಾತ್ರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಜನಗಳ ಗದ್ದಲವೇ

ಒಂದು 'ವಾಸ್ತವದ ಭಾಸ'ವಾಗಿದೆ. ಆ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ನೋವು, ನಲಿವು, ಅಹಂಕಾರ, ದೈನ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ಮುಂತಾದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ವ್ಯಷ್ಟಿ. ಇದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಹೊಳಹುಗಳು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಜೀವನದ ಪದರು ಪದರುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿವರಗಳಲ್ಲೂ ಅರ್ಥವನ್ನರಸುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಮುಂತಾದ ಘಟಕಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿ, ವ್ಯಷ್ಟಿಯ ಒಲವೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತದಿಂದ ಅಮೂರ್ತದ ಕಡೆಗೇ ಹೆಚ್ಚು ವಾಲಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸರಳವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ವ್ಯಷ್ಟಿ; ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಮಷ್ಟಿ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಭಾಷೆಗಿರುವ ಕೆಲವಾರು ಮಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಗುರಿ' ಹಾಗೂ 'ಕ್ರಿಯೆ'ಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತ ಸಾವಯುವ ಘಟಕಗಳಾದ 'ಅನುಭವ'ಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ 'ಸಾಹಿತ್ಯ'. ಅಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ನಂತರ ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವಂತಿಕೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಳ, ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಒದಗಿಬರಬೇಕು. ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪರಿಭಾವನೆಯ ಪಕ್ವತೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬರಬೇಕು. ಹೃದಯವು ಒಳಗೊಳಗೇ ಮಾಗಬೇಕು. ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಂತಹ ಜಡಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗದುದನ್ನು 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಹೊರತಾದುದು. ಇದು ಯಥಾರ್ಥವನ್ನೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ– ನಮ್ಮ ಅತಿ ಸ್ಥೂಲ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥ ಪೂರ್ಣ ಗೋಚರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಂಡಾಗ, ಅದು ಕಣ್ಣೀರೇ ಹೌದೆಂದು ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲ ದೃಷ್ಟಿ. ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಥಾರ್ಥದ ಒಂದು ಅತಿ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಕಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹಿಂದೆ ನೂರಾರು ಮಗ್ಗುಲುಗಳು ಅಗೋಚರವಾಗಬಹುದು. ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಕಂಡದ್ದು ಸಾಲದು, ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು–ಇನ್ನೂ ಅಗೋಚರವಾದುದ

ನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ತುಡಿತ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಡಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ಥೂಲನೋಟಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರವಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನೆಗೆ ವಶವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥೂಲವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಪಸ್ಸು. ಸಾಹಿತಿ 'ದ್ರಷ್ಟಾರ'ನಾಗುವದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಬರಹಗಳಲ್ಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ಸಿದ್ಧಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರು, ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಆಟಾಟೋಪ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ, ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಲ್ಪಕತೆಯನ್ನು ತಟ್ಟಿ, ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ, ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದಂಥ ಅಮೂರ್ತಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾನವನ ಅದ್ಭುತ "ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆ"ಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. "ನಮಗೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥ– "ನಮ್ಮ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಇದು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ"– ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಬದುಕನ್ನು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅರ್ಥಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಶಾಸ್ತ್ರ–ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ತರ್ಕ ನಿರ್ಮಿತಿಯೇ. ಸಾಹಿತ್ಯಮಾತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ತರ್ಕದ ಪಾತ್ರ ಗೌಣ-

ತರ್ಕಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡುವಂತಹ ರಚನೆಗಳಿವು. ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಮಾನವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರ್ಕವೇ ಆಧಾರ. ಅರ್ಥಾತ್ ಕಾನನ್‌ಡೈಲ್, ಅಗಾಥಾಕ್ರಿಸ್ಟೀ ಜೇಮ್ಸ್‌ಹ್ಯಾಡ್ಲೀ ಚೇಸ್– ಮುಂತಾದ ಖ್ಯಾತ ಪತ್ತೇದಾರೀ ಕತೆಗಾರರ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ತರ್ಕಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ತರ್ಕಶಕ್ತಿ, ಈ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕತೆಗಳ ವಾಚನದಿಂದ ಚುರುಕುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಬರಹಗಳು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ರೋಚಕವೂ ರಂಜಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಕುತೂಹಲವು ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವುದೂ ತರ್ಕದ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಕದಂತಹ ರಂಜಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹಲವಾರಿವೆ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ

ಮತ್ತೊಂದು ರಂಜಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ– ಪ್ರಣಯ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ತರ್ಕವು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪಾತ್ರವಿದ್ದ ಹಾಗೇ, ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಪಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಈ ಪ್ರಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ನೂರಾರು ಬಗೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವನು ಬಗೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಓದುಗರಲ್ಲಂತೂ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಈ ಬಗೆಯ ಕನಸುಗಾರರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇಮಕತೆಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನ ವಿವಿಧ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ನೇಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಘನವಾದ ಆದರ್ಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ನಾವು ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು– ಪ್ರಥಮತಃ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಭವನೀಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಆದರ್ಶವೊಂದರ ಅನುಸರಣೆಯ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಮಿತಿಗಳಾಚೆ ನಾವು ಯಾವ ಆದರ್ಶವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಗಳ ಅರಿವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೊದಲು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸಮಾಜಸೇವೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿ, ಪರದಾರಾ ಸೋದರತ್ವ–ಮುಂತಾಗಿ ಈ ಬದುಕಿನ ಕಟುವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ತೀರ ದೂರವಾದ, ಅಸಹಜವಾದ ಆದರ್ಶಗಳ ಸರಮಾಲೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಓದುಗರ ಕೊರಳಿಗೆ ನೇತುಹಾಕುವ ಲೇಖಕರಿದ್ದಾರೆ. ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಇಂತಹ ಹುಸಿ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಓದಿದಾಗ– "ವಾಹ್! ಇದ್ದರೆ ಹೀಗಿರಬೇಕು!"–ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ತಾವು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲಾಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಅಂತರ್ಯ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅಪಹಾಸ್ಯಗೈಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಎರಡನೇ ಅಂಶ–ಈ ಆದರ್ಶಗಳೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ. - ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದಲ್ಲಿ, ನಾವು "ಮೌಲ್ಯ"ಗಳೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವ ಅದೆಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳು ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ತಲುಪಿರುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ತೀರ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ರೂಢ ಮೂಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ. ದೈವಭಕ್ತಿ, ವಿಧಿವಾದ, ಅಪೌರುಷೇಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ, ಆತ್ಮ ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನ (ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೀಗಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ)–ಮುಂತಾದವುಗಳು "ಜೀವನದ ಪರಮ

ಮೌಲ್ಯ"ಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ವಿರೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ದೌಷ್ಟ್ಯ, ಉದ್ಧಟತನ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅವನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಂತೂ ಇವೇ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪರಮ ಮೌಲ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಜನ, ದಾನ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ಹಣಗಳಿಸುವಂತೆ, ರೂಢ ಮೂಲ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಿಥ್ಯಾ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಒಬ್ಬ ಬರಹಗಾರನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು.

ಹೀಗೆ, ನಮ್ಮ ಸರಳ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿತವೆನ್ನಿಸುವ, ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸುವ ಅಸಂಭವನೀಯ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಇಂತಹ ಬರಹಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ತಮ್ಮ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಫ್ಯಾಂಟಮನ ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಆದರ್ಶ, ಒಂದು ತೆರನಾದ ಕನಸುಗಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅನ್ಯಾಯ, ದೌಷ್ಟ್ಯ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ನ್ಯಾಯಪರವಾದ ಅಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಯ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಗಳ ವೈಭವೀಕರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ, ಬೇರೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ, ಅದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಅದರ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವ, ದುಷ್ಟರು ಹಾವಳಿ ಮಾಡುವಾಗ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನೂ ಸದೆಬಡೆಯುವ ಅತಿಮಾನವರನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವನದ ವಿಧ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪ (normative phase of life) ದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬ ಶೋಧನೆಗಿಂತಲೂ, ಇದು ಹೇಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಧ್ವನಿ. ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗುಳ್ಳ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಳೂ ಬಹುಬೇಗ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ರೂಢ ಮೂಲ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿರುವ ಜನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯ ಬಯಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆದರ್ಶಮಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತರಂಗ ಶೋಧನೆ

ಇವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅದರ ತೀರಾ ನಗ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಬೇಕಾದ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ, ಧೈರ್ಯಗಳು ಈ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. "ಸಂಸ್ಕಾರ", "ವಿಕ್ಷೇಪ", "ಅವಸ್ಥೆ", "ಸ್ವರೂಪ" – ದಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗದಿರುವ ಕಾರಣವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಈ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೇ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ. Feed back– ಎಂದು ಅವರು ಈ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲವಾರು ಫಾರ್ಮುಲಾಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಯಾದ ಓದುಗನೊಬ್ಬನ ಅನುಭವದ ಪರಿಧಿಗಳು ಈ ಬರಹಗಳಿಂದ ಖಂಡಿತ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವ ಅನುಭವ ವೈವಿಧ್ಯ. ಅನುಭವ ನಾವೀನ್ಯ ಅಥವಾ ಅನುಭವ ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲವು ಬರಹಗಳೂ ಬಹುಬೇಗ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಲಂಚಕೋರ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೋ, ಶೋಷಕ ಮಾಲೀಕನನ್ನೋ, ಭ್ರಷ್ಟರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನೋ ಯಥಾವತ್ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗುವ ಬರಹಗಳಿವು. ಇಂತಹ ಬರಹಗಳು ವಾಸ್ತವದ ಮೇಲ್ಪದರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಿಂದ, ಇದು ಪೂರ್ಣವಾಸ್ತವವನ್ನು ದಿಗ್ದರ್ಶಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸೀಡಬಹುದಾದ ವರದಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವರದಿಯು ಸಕಲರ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಏಕರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಓದುಗನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ವರದಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ–"ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾಗೇ ಬರೆದಿದಾರೆ– ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ". ಎಂಬ ಶಹಭಾಸ್‌ಗಿರಿಯೂ ಲೇಖಕನಿಗೆ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸುದ್ದಿಗೂ ಈ ಬರಹಗಳಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಬ್ಬ ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಲೇಖಕ, ಅವನ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕದಂತಿರುವ ಅವನ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ವಿಡಂಬನೆಗೈಯುತ್ತಾನೆ– ಆದರೆ, ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆಹೋ

ಗುವುದಾದರೆ, ಆ ರಾಜಕಾರಿಣಿ ಹೀಗೇಕೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟ- ಅವನ ಬಾಳಿನ ಸಂದರ್ಭ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಬರಹದಲ್ಲೇ ಶೋಧ ನಡೆದಾಗ, ಅದು ಕೇವಲ ವರದಿಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇ, ಗಂಭೀರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು.

ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದದ್ದು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ- ಇಲ್ಲಿ ಆ ಜನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸ. ಅಂದರೆ ಓದುಗರನ್ನೆ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬರೆಯಹೊರಟಾಗ, ಬರೀ ಮೇಲ್ಪದರದಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಬರಹಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಬದುಕಿನ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಂಶದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಬದುಕನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಶೋಧಿಸುವ ತುಡಿತವುಳ್ಳ ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂತಹ ಬರಹಗಳು ನೀರಸವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯಾಗಲೀ, ಅಥವಾ Form (ತಂತ್ರ) ದ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯಾಗಲೀ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಬರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೀ ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯೇ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೇ, ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಶೋಧವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಕಾರವೆಂದೂ, ನಾಟಕ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮುಖ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಗಂಭೀರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಹ ಸಾಧ್ಯ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಿರಾಮಕಾಲದ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಬಿಡುವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು ಮಾಡುವ 'ವಿಶೇಷ ಕ್ರಿಯೆ' ಇದು. ನಾವು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ಬಿಡುವು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಂದು ಕೆಲಸವೇ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ. ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯಲು- ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಸಮಯವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಓದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ನಾವು, ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ

ರಾವ ಮೇಲೆ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿಯೇ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲ– ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಂಭೀರ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ, ಬದುಕನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಬದುಕಿನ Pattern (ಮಾದರಿ)ಗಳ ಶೋಧ ನಡೆಯುವುದು, ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ. ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಹನಶೀಲರನ್ನಾಗಿಸುವುದು, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ (ಅಥವಾ, ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ) ನಮ್ಮ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡುವುದೂ ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವೇ ಪ್ರಮುಖವಾದರೆ, ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಜಟಿಲತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಓದುಗ ಬಯಸಿ, ಬಯಸಿ, ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಖ್ಯಾತ ರಷ್ಯನ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಡೊಸ್ಟೋವಸ್ಕಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಓದುಗ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಅದೇ ಲಿಯೋ ಸ್ಟ್ಯಾಯ್‌ರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೂ ಓದಬಹುದು– ಪರಿಣಾಮವೂ ಗಂಭೀರ).

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ವಸ್ತು, (Theme) ತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ದ್ವಂದ್ವ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪಗಳು. ಇದು ಎಲ್ಲ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುವ ದ್ವಂದ್ವ. ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ, ನವ್ಯೋತ್ತರ, ಬಂಡಾಯ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಧೋರಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಯಾ ತಲೆಮಾರಿನ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವುಗಳು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ; ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಂತರ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶ.

ಭಾಷೆ-ಭಾವನೆ-ಹೃದಯ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿ*....

—ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ

ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ದಾಯಾದಿ ಸಂಬಂಧಿ ವಿಷ್ಣು ಪಂತ್ ಎನ್ನುವವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಅಜ್ಜನೋ ತಂದೆಯೋ ಯಾರೋ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದವರು ವಿಷ್ಣು ಪಂತ್‌ರು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಸುಗ್ಗಿಯಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳ ಫಾಳೇ ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ನಮಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ವಾರಿಗೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆ-ತಮಾಷೆಯ ವಿಷಯ. ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬರುವಂಥವೋ (ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ತುಂಬ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾಡುವ ಭಾವ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥ ಭಾವಭಂಗಿಗಳು ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದವುಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ) ಅಂತೂ ಅವರು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಮಾಡುವ ಹಾವಭಾವಗಳು ನಮಗೆ ವಿಚಿತ್ರದವಾಗಿ ತೋರಿ ನಮ್ಮ ನಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದಪ್ಪ ದಪ್ಪನೆಯ ಕಪ್ಪು ಇರುವೆಗಳು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿದ್ದವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಏನೋ– ಬಾವಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತೋಟದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಪ್ಪು ಇರುವೆಗಳಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತ ಮುಂಗೀ.... ಮುಂಗೀ ಎಂದು ನೆಗೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾವು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಭೋಜನ ಮುಗಿಸಿ ನಮ್ಮೂರಿನ ಬೇಸಿಗೆಯ ಆರಂಭದ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳಕ್ಕೆ ಬಳಲಿ ಮಲಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾವು

---

* ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರವಾಸಾನುಭವ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ

ಮೂಂಗೀ ಮೂಂಗೀ ಎಂದು ಕೂಗಿದರೆ ಅವರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಛಕ್ಕೆಂದು ಎದ್ದು ಕೂಡಬೇಕು..... ಹೌದು. ಮುಂದೆ ಐದನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಲಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಭಯಗೌರವಗಳು ಯಾಕೋ ಏನೋ ನಮಗೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಬಾಗವಾನರ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೇದ ಮಂದಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಯಾವ ಮುಜುಗರ ಇಲ್ಲದೇ ಉರ್ದು ಮಾತಾಡು ತ್ತಿದ್ದ ಇವನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವ ನೆಂಟರೊಂದಿಗೆ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವವರ ಭಾಷಾ ಅಂಧಾಭಿಮಾನ ಕುರಿತು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇವನ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭ ದಟ್ಟ ವಾದ ಮರಾಠೀ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ರಾಜತ್ವ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಪೇಶವೆಯವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನೆನಪುಗಳು ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು, ಅವರ ದೇಸಾಯಿಗಳು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉಂಬಳಿಗಳು, ನೀಡಿದ ಇನಾಮು ಗಳು ಮತ್ತು ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಕಷ್ಟು ಮರಾಠೀ ವಾತಾವರಣ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಅನಿಸಿಕೆಯಂತೆ ಕನ್ನಡಿಗನೊಬ್ಬನು ಮರಾಠೀ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ತುಂಬಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮರಾಠೀ ಕಲಿಯುತ್ತಾನಂತೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಮರಾಠೀ ಮನುಷ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಸಾರ ಭಾವನೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಗೋಜಿಗೇ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವಂತೆ. ನಮ್ಮ ಪುರೋ ಹಿತರ ಮಗನ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರವರು. ಈ ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿ ತರ ಮಗ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಹೋದವ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡಿಕಾಡಿ ಉಡುಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೊಟೆಲ್ಲು ಹೊಕ್ಕ. ಬೆಳಗಾವಿಯಂಥಲ್ಲೇ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹ ತೋರುವ ಪುರೋಹಿತರ ಮಗ ಮರಾಠೀ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ ಮಾತ ನಾಡದಿರುತ್ತಾನೆಯೇ ? 'ಕಾಯಪಾಯಿಜೇ' (ಏನು ಬೇಕು ?) ಎಂದ ಮಾಣಿಗೆ 'ಕೋಣ ಕೋಣ ಆಹೇ ?' (ಯಾರು ಯಾರು ಇದ್ದಾರೆ ?) ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ. ಮಾಣಿಗೆ ಗೊಂದಲವಾಗಿ, "ತುಮ್ಹಾಲಾ ಕೋಣ ಪಾಯಿಜೆ ?" (ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಬೇಕು ?) ಎಂದು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಇವನು 'ಹಮಾಲ ಚಕ್ಕಲೀ ಪಾಯಿಜೇ' ಅಂದನಂತೆ. ಮಾಣಿ ಹಣಿ ಹಣಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು 'ರಾಯರ್ರ....ನಿಮಗ ಮರಾಠೀ ಬರದಿದ್ದರ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡರಲ್ಯಾ....' ಎಂದು ಚಕ್ಕುಲಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟನಂತೆ. ಅಗದೀ ಕಟ್ಟಾ ಮರಾಠೀ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಕನ್ನಡ ತಿಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮರಾಠೀ ಒರದೇ ಚಕ್ಕಲಿಯನ್ನು ಪರ್ಸಾನಿಫಿಕೇಶನ್‌ಗೆ ಒಳ ಪಡಿಸುವ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ

ಅದೂ ಉಡುಪಿ ಹೊಟೆಲ್ಲಿನ ಬೋರ್ಡ್ ನೋಡಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡಿ ಚಕ್ಕುಲಿರಾಯರನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ? (ಬೆಳಗಾವಿಯ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕನ್ನಡ ಬರುವ ಮರಾಠೀ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾಗಿ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ದಾರಿಗುಂಟ ಕಾಣಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತರ ಮಾತು ಬಿಡಿ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬೀಗರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಯಜಮಾನರೊಬ್ಬರ ಜೊತೆಗೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಜಗಳಾಡಿದ ಸಂಗತಿ ಹೀಗಿದೆ. ಅದೇ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವ ಅಕ್ಕನ ಮಾತು ಹೇಳಿಪ್ಪೆನಲ್ಲ- ಆ ಅಕ್ಕನ ಮದುವೆಯ ಮಾತುಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭ. ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗಡಿಭಾಗದ ಸದಲಗಾ ನಮ್ಮ ಬೀಗರ ಊರು. ನನ್ನ ಭಾವನ ತಂದೆ ಅಕ್ಕನಿಗೆ 'ನಿನಗ ಮರಾಠೀ ಬರತೇತೇನವ್ವಾs....' ಅಂತ ಕೇಳಿದರು. ಅಕ್ಕ 'ಹೂಂ' ಎಂದು ಗೋಣು ಹಾಕುವ ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಒಗೆದರು. 'ಮರಾಠೀ ಯಾಕ ಬರಬೇಕು ?' ಅರೇ ! ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬಹುದೇ !? ಅದೂ ಪಂಥಾಹ್ವಾನದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ! ನಮ್ಮ ಭಾವನ ತಂದೆಯವರು ಅಪ್ಪನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವದೇ ಕಾರಣ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ- 'ಅಲ್ಲ.... ಭಾಷಾಗೋಳ ಬರಬೇಕ....ಭಾಷಾಗೋಳ ಬಂದಷ್ಟ ಪಾಡ....' ಅಂತ ಹೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆ 'ಹೌದ್ರೆಪ್ಪಾs.... ಭಾಷಾಗೋಳ ಬಂದಷ್ಟು ಛಲೋ. ಆದರ ನೀವು ಮರಾಠೀನs ಬರಬೇಕು ಅಂತ ಯಾಕ ಕೇಳತೀರಿ. ಹಿಂದೀ ಬರತದೇನ ಅಂತ ಯಾಕ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ?.... ಉರ್ದೂ ತಮಿಳು ಬರತಾವೇನು ಅಂತ ಯಾಕ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ....' ಅಂತ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುರು ಮಾಡಿದಾಗ ಯಜಮಾನರು ಮರಾಠೀ ಬರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾರೇ ಮಳೀ ಬೆಳಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಂಗೆ.... ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ- ಭಾಷೆಯ ಅಭಿಮಾನ ದುರಭಿಮಾನ-ನಿರಭಿಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಏರ್ಪಡುತ್ತ ನನ್ನ ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಈ ಮರಾಠಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗುಪ್ತಗಾಮಿಯಾಗಿ ಒಂದು ತರದ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಬೆಳಗಾವಿಯ ರಾಣೀಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಮರಾಠೀ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವ ಗೆಳೆಯ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಳೆದರೂ ಅಧಿಕೃತವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಹೋ

ಗಲಿ ಅನಧಿಕೃತ ಎಂಬಷ್ಟು ಕೂಡ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಲಿಯಲೇ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಮೋಹನ ಯಲ್ಲಪ್ಪಾ ಮಾಂಡವಿಯಾಗಲೀ, ಖಾನೋಲ್ಕರ್ ಆಗಲೀ ಗೆಳತಿ ಮಾಧುರಿ ಗೋಖಲೆ, ಸೀಲ ಫಡ್ನೀಸ್ ಶೈಲಾನಾಯಿಕ್ ಆಗಲೀ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಬಗೆಗಿನ ನಿರುತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ಅಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದನ್ನು ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದರು. ಮಾಂಡವಿಗೆ ನನಗೆ ಮರಾಠೀ ಕಲಿಸೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನು-ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಕನ್ನಡ ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮರಾಠೀ ಕಲಿಕೆಯ ನನ್ನ ತೋರಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಭಂಗಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಮಾಧುರಿ ಗೋಖಲೆ ಅಚ್ಚ ಮರಾಠಿಗಳು. ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮುಖ ನೋಡಿದವಳಲ್ಲ. ಅವಳು ಕನ್ನಡ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಒಂದು ವಾರದಷ್ಟು ಕಾಲ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿತುನನ್ನ ಆಟೋಗ್ರಾಫಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ನನ್ನ ಅಂದಿನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅತೀವ ನಿರಾಸೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಅದು ಬೇರೆ ಕಥೆ. ಅದು ಬಿಡಿ. ಒಟ್ಟು ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರ್ಯಾರೂ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿಯೊಂದಿಗಿನ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಚ್ಯಾಷ್ಟಿಯ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಲ್ಯಾಬಿಗೆ ಮಾಂಡವೀ ತಡವಾಗಿ ಬಂದಾಗ- ಅವನು ಬಂದೊಡನೆ 'ಮಾಂಡವೀ ಆಲೀ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಮರಾಠೀ ಮಾತಾಡುವ ಗೆಳೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಗಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಿತು. ಯಾರೋ- ಮಾಧುರಿ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ – ಮಾಂಡವೀ ಆಲೀ ಅಲ್ಲ ಮಾಂಡವೀ ಆಲಾs ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ತಿದ್ದಲು ಬಂದಾಗ- ಮಾಂಡವೀ ಎಂಬುದು ಈ ಕಾರಾಂತಪದ – ಈ-ಕಾರಾಂತ ಪದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ್ದೆಂದು ತರಲೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಹೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ 'ಗುಸ್ಸಾ' ಬರಿಸಿದ್ದೆ.

ರಾಣೀ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ನಾವೆಲ್ಲ ಈ ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಗಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿದ್ದೆವು. ಆ ನೆನಪು ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಗಾಬರಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.... 1970 ರ ವರ್ಷ. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘದ ಚುನಾವಣೆ. ಆರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಚೌಧರಿ ಎಂದವನಾ ಹೆಸರು - ಜನರಲ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಗಲಾಟೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಆರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪು

ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ತರತೊಡಗಿತು.... ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ– ನನ್ನ ಕ್ಲಾಸಿನವರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟು ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಲೀ ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠೀ ಎನ್ನುವ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಈ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ತಲೆಗೇ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.... ಇಂಥ ಈ ಗಲಾಟೆಯ ಒಂದು ಬೆಳಗಿನ 10 ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ಸ್ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಲ್ಯಾಬಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟೆವು. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೋಡಿ ... ದೊಡ್ಡ ಬಯಲನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡ. (ಹಿಂದೆ ಇದು ಅರಮನೆಯಾಗಿತ್ತು). ಅದರ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಲಗಡೆಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಂಕ್ರೀಟಿನ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ಎಡಗಡೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನ ತೋಪು. ಇಡೀ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣಕ್ಕೆ ತಂತಿಯ ಬೇಲಿ. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಎರಡು ದಾರಿಗಳು. ಎರಡು ಗೇಟುಗಳು..... ವಿಷಯಾಂತರಕ್ಕೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ.... ಎರಡು ಗೇಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಇದೆಲ್ಲ ನೆನಪು ನುಗ್ಗಿದ್ದು.... ಈ ಎರಡು ಗೇಟುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೇಟಿನತ್ತ ನಾವು ನಡೆದಿದ್ದರೆ– ಹಳೆಯ ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಗಲಾಟೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಪ್ರಾ. ಗಸ್ತರಿಯವರು ಗುಂಪಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕೈ ತಾಳಲಾರದೇ ಗಸ್ಕರಿಯವರ ಮಿಂಚುವ ತಾಮ್ರದ ತಂಬಿಗೆಯಂತಹ ತಲೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಎಸೆಯಿತು. ಗಸ್ಕರಿಯವರ ತಲೆ ಒಡೆಯಿತು ಅವರು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ತಲೆಯ ಗಾಯವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಬೀಸಿದರು. ನಾವು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಮಾಷೆಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಗೇಟಿನ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧಪ್–ಧಪ್... ಎಂದು ಸಾಗಿಬರುವ ಬೂಟಿನ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದವು.... ನೋಡಿದರೆ.... ಅಯ್ಯಯ್ಯಪ್ಪ.... ಇಷ್ಟುದ್ದ ಲಾಠೀ ಚಾಚಿಕೊಂಡ ಪೋಲೀಸರು ಎರಡೂ ಗೇಟುಗಳಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ನಾವು ತಿರುಗಿ ಓಡತೊಡಗಿದೆವು. ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ್ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ.... ಇನ್ನೇನು ಲಾಠಿಯಳತೆಯಷ್ಟೇ ದೂರ.... ಇನ್ನೇನು ಬೆನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತದೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ ದೇವರೇ! ಆ ಮರಾಠಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡು.... ಗಲಾಟೆಯ ಗುಂಪಿನ ಒಬ್ಬ ಮರಾಠೀ ಹುಡುಗ ನನ್ನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ ಪೋಲೀಸನಿಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಬೀಸಿದ. ಕಲ್ಲು ಬೀಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ. ಪೋಲೀಸ್ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಹುಡುಗನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ ಬದುಕಿದ ಬಡ ಜೀವ ಖುಷಿಪಟ್ಟು ಓಡಿ ಆಫೀಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮರಾಠೀ ಮನಸಾ ರಾಮದಾಸ್ ಜೋಶೀ ಮರಾಠೀ ಬರದ ನನ್ನನ್ನು (ನನಗೆ

ಮರಾಠೀ ಬರುವುದಿಲ್ಲನೆನ್ನುವದು ಅವರಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು). 'ಲೌಕರ್ ಲೌಕರ್ ಆತಯಾss ' ಅಂತ ಅವಸರಿಸಿ ಆಫೀಸಿನೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಲೀಸರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದರು. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ನಾವುಗಳು ಮರಾಠಿಯೊಳಗೆ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವದೋ ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವದೋ ಎನ್ನುವದು ತಿಳಿಯದೇ ಮೂಕರಾಗಿ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು.

ಈ ಭಾಷೆ ಅನ್ನುವದು ಹೇಗೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು! ನನ್ನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರವಾಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಮರಾಠೀ ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯ ಕುರಿತ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿಯ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮರಾಠೀ ವಿಮರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರು ಸಂಕಿರಣದ ಉದ್ಘಾಟಕರು ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರೀ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರದೇ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ. ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉದಾಟ್ಘನಾ ಭಾಷಣವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮರಾಠೀ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಎದ್ದು ನಿಂತು– 'ನೀವು ಮರಾಠೀ ಸಾಹಿತಿ ಅಲ್ಲವೆ? ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ..?' ಅಂದ. ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಎದ್ದು ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದರು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗುಜು ಗುಜು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದವರಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ ಬಾರದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರಿದ್ದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ್ ಅವರು ಎದ್ದು ನಿಂತು 'ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಮರಾಠೀ ತಿಳಿಯೂದುಲ್ಲರೆಪಾss.... ಬ್ಯಾರೇ ಬ್ಯಾರೇ ಕಡಿಂದ ಬಂದೀವು.... ಅವರು ಏನಹೇಳತಾರ ಅನ್ನೂದು ನಮಗ ತಿಳಿಯಬೇಕಲಾss' ಅಂದರು. ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆ– ಜನದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ–ಪ್ರೀತಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಬಂದ ನಾನೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗಿರಡ್ಡಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಧನಿಕೂಡಿಸಿದೆ. ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರು ಕಣಗಲೇಕರ್ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂತರ ತಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾಗಿಯೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಮುಂದಿಗೆ ಇದು ತಮ್ಮ ಸೋಲು ಅನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಷಣ

ಇರಲೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ರಾಜೀ ಸೂತ್ರ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾ. ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರು ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅದನ್ನೇ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ದಾರಿಯ ಮಗ್ಗಲಿನ ಹಾಡಿಗ- ನಾವು ಬೇರು ಮಾರುವ ಜಾದೂಗಾರರ ಭಾಷಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತದು. ನಮಗೂ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ರುಚಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತ ಮರಾಠಿಯ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಸಭಾತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಗದ್ದಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಸಾಲೆ ಸೇರಿಸಿ ಮರುದಿವಸದ 'ತರುಣಭಾರತ' ಮರಾಠೀ ಪತ್ರಿಕೆಯು ವರದಿ ಮಾಡಿತು. ಈ ವರದಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಛಾಪಿಸಿದ ಫೋಟೋ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ಖಾಲೀ ಕುರ್ಚಿಗಳದು. ಸಭೆ ಮುಗಿದಾದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಫೋಟೋ ಅದು.. ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ- ಕನ್ನಡಿಗರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲು ಗಡಿಪ್ರದೇಶದ ಮರಾಠಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು.

....ನನಗೆ ಈ ಒಟ್ಟು ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮರಾಠೀ ಗೆಳೆಯರು ಹೇಳುವದು- ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕನ್ನುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ? ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠೀ ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯದ ವರ್ಧನೆಗಾಗಿನ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವೆರಡೂ ಭಾಷೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಭಾಷಣ ಇರಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದ್ದು – ಅದೂ ಚಿತ್ತಾಲರು ಹಾತಕಣಗಲೇಕರ್ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದದ್ದು ಸರಿಯೆ? ಆದರೆ 'ತರುಣಭಾರತ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ವರದಿ ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಫೋಟೋಗಳು ಈ ಮರಾಠಿ ಗೆಳೆಯರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿನ ಅವರ ನಡವಳಿಕೆ ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ್ದಾಗಿ ತೋರಲಾರದೆ?.... ಏನೋ ! ಬೆಳಗಾವಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಾವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲಾರೆವು. ಅದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿನ ಸಹಜ ರಿಫ್ಲೆಕ್ಸ್.... ಬೆಳಗಾವಿಯಂಥ ಸುಂದರ ನಗರ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮರಾಠೀ ಗೆಳೆಯರ ಸದುದ್ದೇಶದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಾಗ ಇನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ನಡಾವಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ?

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ನನಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಅನುದಾನ ನೀಡುವದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ, ನನಗೆ, ನಾನು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ

ದ್ದಾಗ ಮರಾಠೀ ಕಲಿಯುವದರ ಬಗ್ಗೆ ಜೋವ್ಯಸಿಸಿತು. ಯಾಕೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ರಿಟ್ರಾಸ್ಪೆಕ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಬಂದ ನೆನಪಿನ ತುಣುಕುಗಳು ಇವು. ಮರಳಿ ಬರುವಾಗಿನ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬ ಭಿನ್ನವಾದ ಅನುಭವ ಪ್ರವಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ವರೋಡಾದ ಬಾಬಾ ಆಪ್ಟೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಮರಾಠೀ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ವೋ. ದ. ದೇಶಮುಖರ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕಾಲ ಸಾಕಾಯಿತು ನಾವು ಗೆಳೆಯರಾಗಲು! ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಆ ಹಿರಿಯರು ನನಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರು! ಹಿರಿಯ ಕವಿ ನಾರಾಯಣ ಸುರ್ವೆ, ಕೇಶವ ಮೆಶ್ರಾಮರ ಜೊತೆಗಿನ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಪಾದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆ ಯಾಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಕವಿ ವಿಂದಾ ಕರಂದೀಕರರು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂದೊಡನೆ ಇಸ್ತ್ರೀ ಮಾಡಿದ ಶರ್ಟು ಧರಿಸಿ ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಅಂಟಿ ಕುಳಿತಾಗ....ಆಹ್! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಆ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಲು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು- ಕ್ಯಾಮರಾ ಫೋಕಸ್ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆ ಪಕ್ವ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಕೂಡಿಸಿ ಅವರು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯುವದು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನನ್ನ ಕ್ಯಾಮರಾದ ಫ್ಲ್ಯಾಶ್ ಝುಗ್....ಎಂದು ಹೊತ್ತಿ ಆರಿದಾಗ ಅವರು ನನ್ನ ತುಂಟತನಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧ ನಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಭಾಷೆಯಾಚೆಗಿನ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು. ನಾನು ಅವರ ಮೂರನೆಯದೋ ನಾಲ್ಕನೆಯದೋ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಮನೆಗೆ ದಡದಡವೆಂದು ಏರಿ ಹೋಗಿ ತೇಕುತ್ತಲೇ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಅವರನ್ನೇ ವಿಂದಾ ಕಾರಂದೀಕರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ- young man, first sit down.... Now tell me what do you like to have?... Tea or sharbath ? ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದು ಬರೀ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?....ಅಂದರೆ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾಷೆಯ ಆಚೆಗಿನದಿರಬಹುದೆ? ಹೌದು. ಇರಬಹುದು. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಗಪುರದ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ಪತ್ರಕರ್ತನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಅವನು ನಕ್ಕು ಬೆಳಗಾವಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ಅಂದ.... ಅಂದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಅಂದಾಗ ಭಾಷೆಯ ಆಚೆಗಿನ ನೆಲ_ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು–ರಾಜಕಾರಣ ಇವೆಲ್ಲ ಬರುತ್ತವಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವ ಹೊಲಬುಗೆಡಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?.... ಈ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಒದಗಿಸಲು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತುತ್ತಿರಬಹುದು. ....ಬಹುಶಃ ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸದ್ಯೋಜಾತವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು...ಹಿಂಗನ್ನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಯೋಚಿಸದ್ದನ್ನು ಈಗ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಋತು ವಿಲಾಸ :

ಕಾಳಿದಾಸನ ಋತು ಸಂಹಾರದ ಅನುಸೃಷ್ಟಿ ;

ಕವಿ : ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ; ಪ್ರಕಾಶನ : ಸುವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 7, ಸರ್ವೇಯರ್ ರಸ್ತೆ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-4, 1988; ಬೆಲೆ 12-00

—ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಓಮರನ ರುಬಾಯಿಯಾಗಳನ್ನು ಫಿಟ್ಝ್ ಗೆರಾಲ್ಡ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದಾಗ ಅದೊಂದು ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನೆ "ಉಮರನ ಒಸಗೆ"-ಯೆಂದು ಪೂಜ್ಯ ಡಿ. ವಿ. ಜಿ. ಕನ್ನಡಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಆ ಹದ ಆ ಸೊಗಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. (ಅದರ ಹಳಗನ್ನಡ ತುಸು ರುಕ್ಷವೆನಿಸಿತು). ಅಂದರೆ ಅನುವಾದವೂ ಒಂದು ನವನಿರ್ಮಿತಿ ಆಗಬಲ್ಲದು-ಆಗಬೇಕು. ಮೂಲದಂತೆಯೇ ಅದಕ್ಕೂ ನಾವೀನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಲಾವಣ್ಯವೂ ತುಂಬಿ ಬರಬೇಕು. ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ "ಮೇಘದೂತ" ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಣಿಸಿತು.

ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ನವ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಡಾ॥ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರು ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜನಪ್ರಿಯ ಕೃತಿ "ಋತು ಸಂಹಾರ"ವನ್ನೂ "ಋತುವಿಲಾಸ"ವೆಂಬ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ರಸಿಕರ ಮೇಲೆ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಸಹೃದಯರ ವಿಶಾಲ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಕರ ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದ ಈ ಕವಿಯ ತಲೆಗೆ ಈ ಕೃತಿ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೊಸ ತುರಾಯಿ.

ಮೇಘದೂತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ನವೀಕರಿಸಿದ ವರಕವಿಗಳ ಕರ್ಮಕೌಶಲ್ಯದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಲಾಸಿದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ-ಭಾವಸುಂದರವೂ ಧ್ವನಿಬಂಧುರವೂ ಆದ ಒಂದು ಅಭಿಜಾತ (Classic) ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ. ಜತೆಗೆ ಇಂಥ ಸಾಹಸದ

ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕವಿಕುಲಗುರುಗಳನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವವರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಬಗೆಗೆ ಉದ್ಗರಿಸಬಹುದು– he has arrived. ನಿಜವಾಗಿಯೂ 'ಋತುವಿಲಾಸ' ಸಿರಿಗನ್ನಡ ವಾಗ್ದೇವಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಕಂಠಾಭರಣ- "ಇಂದ್ರಗೋಪಗಳ ರನ್ನದೊಡವೆ"

ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ವೈದರ್ಭಶೈಲಿಯು ಮೂಲದ ಆರ್ಜವ, ಮಾರ್ದವ ಸೌಷ್ಟವಗಳನ್ನು ಕವಿ ತುಂಬ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಾದಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜೇಂಸ್ರೈಯವರು "ಮೇಘದೂತ"ದ ಮಂದಾಕ್ರಾಂತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸ ಛಂದಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಕವೃತ್ತವನ್ನು ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ "ಋತುವಿಲಾಸ"ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರು ವಿಭಿನ್ನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸರ್ಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯೂ ಮೂಲದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳಿದಾಸನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ತೊಡಕು ಒಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಮೂಲದ ಭಾವವನ್ನು ಮೊಟಕು ಮಾಡದೆ ವಾಗ್ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮೊಂಡುಗೊಳಿಸದೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸೂಕ್ತ ಸಾಲು ಸೇರಿಸಿ ವಿಶದಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗ್ರೀಷ್ಮವರ್ಣನೆಯ ಮೊದಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದ "ದಿನಾಂತರಮ್ಯೋ ಅಭ್ಯುಪಶಾಂತ ಮನ್ಮಥ"–ಎಂಬ ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಕವಿ ಹಿಂಜಿ

ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸಂಜೆ ರತಿಯು ಬಯಸದು ಜೀವ
ಬಂತು ಬೇಸಗೆ ಬೇಡ ಪ್ರಿಯೆಯು ತೆಕ್ಕೆ

ಎಂದು ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಗೆ ಹಿಗ್ಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಮಾದರಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು ಭಾಷಾಂತರವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸ ಕನ್ನಡವಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಇದು ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರ ಗೆಲುವು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮಕಾವ್ಯವೂ "ಅನನುವಾದನೀಯ"– (un translatable) ಅನುವಾದ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ನವನಿರ್ಮಿತಿಯೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ :

ಹೊಳೆ ಬಂದಿದೆ ಹೊಸ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗಡ
ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಮೊರೆಯೊಪ್ಪೆ
ಸರ್ಪದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಾ ನದಿ
ನೋಡುತ ಭಯಗೊಂಡಿದೆ ಕಪ್ಪೆ

–ಇಂಥ diction ಹುಟ್ಟು ಕನ್ನಡವಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರೆನ್ನಬಹುದು ? ಹಗುರಾದ ನವಿರಾದ ಪದಪವಣಿಕೆಯ ಶೈಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವದೊಂದಿಗೇ ನಾದನಿಬಿಡ ಲಯಗಾರಿಕೆಗೂ ನಿಚ್ಚಳ ನಿದರ್ಶನ. ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಈ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಾಗಿ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು.

ವಾಸನಾಮಯ ಬದುಕಿನ ಆಚೆ ಈಚೆ

ಕಥಾ ಸಂಕಲನ.

ಲೇ. ಕಾ. ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ.

—ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪ್ರಸಾದ್

ವಾಸನಾಮಯ ಬದುಕಿನ ಆಚೆ ಈಚೆ ಕಾ. ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಅವರ ಮೂರನೆಯ ಕಥಾ ಸಂಕಲನ. ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದೆ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾದ ಹಿಡಿತವಿದೆ. ಕಡುಬಡವರ, ದಲಿತರ ಆಸೆ, ನಿರಾಸೆ, ಕನಸುಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲರು. ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆವ ಜವರ, ಕೋಳಿಸಾರಿಗಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪಾಡು ಪಡುವ ಹುಚ್ಚೀರಿ, ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಹಸಿವಿಗಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಯಲ್ಲ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಬೇಯುವ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದಾಗ, ಇಡೀ ಬದುಕಲ್ಲೀ ಕತ್ತಲೆ ಕಾಣುವ, ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೇ ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವ 'ಕಿಡಿ' ಕತೆಯ ನಾಯಕ- ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಈ ಸಮೃದ್ಧ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸದೇನನ್ನಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಮನಮಿಡಿವ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರ ಕತೆಗಳು, ಬಹಳ ಸಾರಿ ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಕತೆಗಳ ಸೂತ್ರ ಹಿಡಿದು ಮೂಲವಿಷಯವೇ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಘಟನೆಯೊಂದರ ಸುತ್ತಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರ ಕತೆಗಳು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧರಿತವೇನೋ ಎಂಬ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಕತೆ ದಾವರ. ಅಕ್ಷರ ಕಲಿವ ಅದಮ್ಯ ಆಸೆ ಉಳ್ಳ ಜವರ ಅಪ್ಪನ; ಬಡತನದ ದೆಸೆ

ಯಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸೆ ತಡೆಯದ ಆತ ಸ್ಲೇಟು ಬಳಪ ಎಲ್ಲಾ ಕದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಾಪಸು ಕೊಡ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು ಅವಮಾನಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜವರ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಲಾಗದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ದುರಂತವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗಿನ ಅವಮಾನವೇ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕತೆ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಿಂದಲೇ ಈ ಸಿಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚೀರಿಯ ಎಸರಿನ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಇದೇ ತರಹದ ಕತೆ. ಕೋಳಿ ಸಾರಿಗಾಗಿ ತವಕಪಡುವ ಹುಚ್ಚೀರಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಡುವ ಪಾಡನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ, ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜನಪ್ರಿಯ ಓದು ಗನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪಾಡುಪಟ್ಟು ಗಳಿಸಿದ ಎಸರಿನ ಪಾತ್ರೆ ಒಡೆದು ಹೋದಾಗ, ಹುಚ್ಚೀರಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಡೀ ಕತೆಗೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕತೆಯ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕತೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದು ನಿರೂಪಿಸುವ ತಿರಿದುಣ್ಣುವ ಜನರ ನಡುವೆ ನೆನಪುಗಳೇ ಹೀಗೆ ಕತೆಗಳು ಉಳಿದವಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ದುರ್ಬಲ. ಬದುಕಿನ ದಾರುಣತೆ, ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಳಹಳಿ ಇದೆಯಾದರೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಏನನ್ನೂ ಈ ಕತೆಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. "ತಿರಿ ದುಣ್ಣುವ ಜನರ ನಡುವೆ" ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡವೊಂದರ ಕೆಲಸಗಾರ್ತಿಯೊಬ್ಬಳು, ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಮೌನದ ಜೊತೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಆಕೆಗೆ ಒದಗಿದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರೂಪಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋ ಗುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೆ ಆಕೆ "ತಿರುಗ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಸ ಕೊಡ್ತಾರಣ್ಣ" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಇಡೀ ಕತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಕಲನದ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತಿರುವ "ವಾಸನಾಮಯ ಬದುಕಿನ ಆಚೆ ಈಚೆ" ಅಂತ ಸ್ತು, ವ್ಯಾಮೋಹ, ದರ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಊರವ ರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಮರುಬದುಕು ಪಡೆವ ಕತೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯ, ಅಂತಃಕರಣದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಕತೆಯ ಧಾಟಿ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪಟ ಭಾವುಕವಾಗಿದೆ.

ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಹೃದಯ ಹೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕನಸುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಮರಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು

ಹಾಗ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಈ ಸಂಕಲನದ "ಕಿಡಿ" ಮತ್ತು "ವೃತ್ತಾಂತ" ಇಂತಹ ಕತೆಗಳು. ಕಿಡಿ ಕತೆಯ ನಾಯಕ, ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತೊಂದನ್ನು ನಂಬಿ, ತೋಟದಪ್ಪನ ಕೆಲಸ ಬಿಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ರೊಪ್ಪದಪ್ಪನ ಬಳಿ ಕೆಲಸ ಕೇಳಲು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಸಹಾಯಕತೆಯೂ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ, "ರೊಪ್ಪದಪ್ಪ ಇಲ್ಲ ಅನ್ಬೇಡ ಕನೋ, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ಗಿ ಆಳೀಬ್ಯಾಡಿ ಕನೊ" ಎಂದು ಕಲ್ಲು ಬೀರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕನ, ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಶೋಷಣೆಯ ದಟ್ಟ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕತೆಗಾರ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ಮಮತೆಯನ್ನು ಕತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಿಡಿಯ ನಾಯಕ ತನಗೆ ಆದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ "ರೊಪ್ಪದಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಬೀರಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರೆ, ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ಭವಿಷ್ಯವೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಾಗ, ವೃತ್ತಾಂತದ ನಾಯಕ ಸ್ವಾಮಿ ಹೊಸಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾನೆ.

ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ, ದಟ್ಟವಾದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಪರಿಚಯವಿರುವ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ, ಅನುಭವವನ್ನು ಬರಿದೇ ಹೇಳಿ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಜನಪ್ರಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಲಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಕತೆಯಾಗಿಸಬಲ್ಲರಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲರು.

ಬರ-

ಸಂಪಾದಕರು : ಸಿ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಪುಟ-86 ಬೆಲೆ 10-00

—ನಾ. ಸುಧೀಂದ್ರ

ನ ಹೊಸ ಕೆಲವು ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳಿರುವ ಸಂಕಲನ ಬರ "ನಾವು ಕೊರೆಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಭೂಮಿ ಪುತ್ರರ ಮುಖದ ಸಿರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಫು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ/ಗುಡಿಸಲಲಿ ಗುಡುಗು ಮೊಳಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ/ಬಿಚ್ಚಗಿನ ಬಂಗಲೆಗಳ ನಡುಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ"- ಎಂಬ ಚಂಪಾಟೀಲರ ಪದ್ಯ ಸೋಲೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವ, ಬಿಸಿ ಆರಿರುವ 'ಮಾಧ್ಯಮ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. "ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ತಟ್ಟೆಯಾದ ಹೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ " ಎನ್ನುವ ನಾಗವಾರರ ಸಾಲುಗಳು 'ಬರ'ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಿತ್ರವನ್ನ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತೋರಿಸಿವೆ. ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಬರ'ದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ತರಹೇವಾರಿ, ಮೊಲೆ ಹಾಲಿಲ್ಲದ ತಾಯಿ, ಅಳುವ ಮಗು, ಬಾಯಿ ತೆರದ ಭೂಮಿ, ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದ ಬಾನು, ಮುಗಿಲ ಚಿಕ್ಕೆಯ ಬಿಕ್ಕೆಗಳು, ರಕ್ತದ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪಗಳು, ನೀರಿಲ್ಲದಲೆವ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳು, ಗರಿಸುಟ್ಟ ನವಿಲು, ಕತ್ತೆ-ಕಪ್ಪೆಗಳ ಮದುವೆ, ಮುಗಿಲ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನೋಯ್ದ ರೈತನ ಕತ್ತು.... ಮುಂತಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಂತೂ ಭಾವಗೀತೆಯ ವೇಷದಿಂದ ಎದೆಯಾಳ ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. 'ಮಿದುವೆದೆಯ ಗೂಡಿನಲಿ ಸಿದ್ದ ತೂಗಿದ ಮರಿಗೆ ಬೆಳಕಿನಭ್ಯಂಜನವು ಬರಲೆ ಇಲ್ಲ/ಸಾವಿರದ ನಾಳೆಗಳ ತೇರನೆಳೆಯುವ ಮಿಣಿಯು ಕೆಂದಳಿರ ಕೈಗೆ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ' (ಜಿ. ಎಸ್. ಅವಧಾನಿ). ಜನಪದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿನ 'ಬುಡಕ ಭೂಮಿ, ನ್ಯಾಲ ಮುಗಲು ಕತ ಕತ ಕುದ್ದಂಗ / ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳ ಬತ್ತಿ ಹೋಗ್ಯಾವ್ರಿ' (ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲಿಕಾರ). ಕಾಡೀನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹದ್ದೀನ ನೆರಳು ಬಿದ್ದು/ಪಕ್ಷಿಗಳ ರಾಶಿ ಹೆಣವೊ ಮಳೆರಾಯ' (ಶಂಕರ ಕಟಗಿ) ಇಂಥವುಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಬರ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಬಂದ

ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡಿಸುವ ಕ್ಷಾಮವೂ ಆಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ನೊಂದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಹೊಸ ಬದುಕು ಕೊಡಲು ಮುಂಗಾರು ನೀ ಬೇಗ ಬಾ (ಬಾನಂದೂರ ಕೆಂಪಯ್ಯ) ಎಂದು ಅಪ್ಪಟ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಇಂದಿನ ಜರೂರು. 'ನಗರಗಳ ಮಹಲಿನಲಿ ಫ್ಯಾನು ಬೀಸಿದೆ ಗಾಳಿ/ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬೀದಿಯಲಿ ಉರಿಯೆದ್ದಿದೆ.' (ಆರ್.ವಿ. ಭಂಡಾರಿ) ಯಲ್ಲಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಒಡೆತನದ ಅಸಮತೋಲನವೆ ವಿರುದ್ಧ ಅತೃಪ್ತಿ, ಧಗೆ. 'ಭಾರತ ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ ಆದರೂ ಸಂ/ಬೇಕೆಮಗೆ ನೀಲ ನೀಲಗಿರಿ' ಎಂಬ 'ಪಾಲಿಸಿ'ಯ ವಿಡಂಬನೆ. 'ಮಣ್ಣಿಂದ ಅನ್ನ ತೆಗೆವವನ ಬೆವರ ಹನಿ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕೆ ವಸ್ತು' ಎಂದು ದಂತಗೋಪುರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು. 'ನನ್ನ ಜೀವ, ಮಣ್ಣು ಕೊರೆದು ಹೊರಬಿದ್ದ ಬೇರು' ಎಂದು ಬಟಾಬಯಲಾದ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನ ದುರ್ಭರತೆ. ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ ಪರಿಹಾರ ಕಾಮಗಾರಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ತುಂಬ' ಎಂಬ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದ ಹೆಣಗಾಟ-ಘೋಷಣೆಗಳ ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದ 'shock' ಗಳು ಬಾದಿವೆ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿವೆ.

'ಬರ'ದ ಒಂದು ಸುತ್ತು ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಬರಗೂರರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನುಡಿಗಳು 'ಹೊಸ ಓದಿ'ಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಬಂಡಾಯ ಸಂಘಟನೆಯು ಮಾಡಿದ 'ಅಪೂರ್ವ' ಪ್ರಕಟಣೆ ಅನಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ 'ಒಂದೆ' ವಸ್ತುವಿಗೆ ಮಿಡಿದ ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳ ಆಂಥಾಲಜಿ ಇದು ಎಂದಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು.

ನೆಲಕೊದ್ದು ಮುಗಿಲ ಜಿಗಿದರೆ

ಕವನ ಸಂಕಲನ

ವೇದರಸ ಪ್ರಕಾಶನ ಎಚ್. ಟಿ. ಬೋಳಿಗಾಂವಕರ
ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾವಂಕೂರ್ ತುಮಕೂರು
ಪುಟಗಳು 42 + VII ಬೆಲೆ 8-00

ನಮ್ಮನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಲೊಂದಿದೆ ಅದೇ "ಈ ನಕ್ಷತ್ರದ ಬೆಳಕು ನಂದುವ ಮುನ್ನ ಏನಾದರೂ ಉಳಿಸಬೇಕಲ್ಲ, ಕೊನೆಗೊಂದು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಕವಿತೆಯಾದರೂ ಸರಿ" ಈ ಆಶಯದ ಕವಿ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮವೊಂದಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಇದೊಂದೇ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಗರ್ವವನ್ನೂ ಹಿನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾತ ಸಂಚಾರ ಬಹಳಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಕವಿತೆ

ಹೆಣವಾಗಿತ್ತು / ನನ್ನ ಕಾಲು ಗೋರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು, ಸ್ಮಮೆತ್ತುತ್ತಿವೆ ತಣ್ಣನೆಯ ಮರಳು ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಸಾವಿನ ಆತಂಕಗಳು ಬಹಳೆಡೆ ನುಸುಳಿ ಹರಿದಾಡಿವೆ. ನಡುವೆ ನಿಂತ ನನಗಿಲ್ಲ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಬಲ'- ವಿಧಿ ನಿನ್ನ ತುಳಿದಂತೆ ನೀನವರ ತುಳಿಯೀಗ, ನನ್ನವೂ ಬೇಕೀಗ ಹಂಚಿಗೊಂಡು ತಿನ್ನವೂ, ನೀನತ್ತರೆ ಬರದುತ್ತರ ಬಾನೆದೆಯಿಂದ, ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣೊಗೆದ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತೊಟ್ಟಿಲನು ತೂಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು/ಅಲ್ಲಿ ಸಾವು ಎಲ್ಲ ಹುತ್ತಗಳಲು ಹಾವು, ನೆನಪಿರಲಿ ಇದು ನಿನ್ನದೇ ಕಾಲ, ನನ್ನ ನೆಲೆ ಗುರುತಿಸದೆ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದೇನೆ.... ಮುಂತಾದ ಉಪದೇಶ+ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಿರಿ ಕಿರಿಯಾಗಿವೆ. ಅಂತರ್ಮುಖತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ಭರವಸೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದಿಲ್ಲ. 'ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು ಹಗಲು / ಹಗಲಾಯಿತು ರಾತ್ರಿ/ಕಾಲನರಗಳನು ನೆಲವೆಳೆದು ಹಿಡಿದಿಹುದು ತೊಡೆಗಳಿಗಿಲ್ಲ ನಡೆವ ಖಾತ್ರಿ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ಓದುಗನನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ಕರಗದ ಮಂಜು ಹನಿ/ಕೇಳದ ನನ್ನದನಿ/ತುಂಬಿದೆ ಈ ಮುಂಜಾನೆ/ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ಸಿಲುಕುವ ಮನಸ್ಸಿನ ತೊಳಲಾಟಕ್ಕೆ ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕುರಿತು ಓದುಗ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಓದುವ ಸಹನೆ ತೋರಬಹುದು.

ಸಂಪಾದಕರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಕರಣವು

ಸಂವಾದದ ಮೊದಲ ಸಂಚಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು 1988 ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿತು. ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಥೆಗಾರ ಎಂ. ಎಸ್. ವ್ಯಾಸರಾವ್ ಅವರ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಮರಗಳು ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಥೆಗಾರರ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಕರಗುವ ಮೊದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಾದ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತಹ ತೀರ್ಮಾನ ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಮರಗಳು ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ವಾದ ವಿವಾದವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿವಾದವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಲೇಖಕ ಮಹನೀಯರುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಳ್ಳುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಒಟ್ಟು ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ರಾಜಕೀಯದ ದ್ಯೋತಕಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂವಾದ ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಈ ವಿವಾದದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರ ಗುಂಪಿನ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯದ ಒಬ್ಬ ಅತೃಪ್ತ ಕಥೆಗಾರ. ಈ ಕಥೆಗಾರನ ಅತೃಪ್ತಿಗೆ ಗಾಳಿಹಾಕುತ್ತಿರುವವರು ವಚನ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಘುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಚಲಿತ ಕವಿ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ವಿಮರ್ಶಕರು. ಇವರು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಳ್ಳುಗಳ ಸರಮಾಲೆ ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗುಂಪು ಮೊದಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿಯ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಈ ಘೋಷಣೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕ ಮಿತ್ರರು ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ನಿರ್ಣಾಯಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದು ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವ್ಯಾಸರಾವ್ ಅವರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರಂತೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಸತ್ಯದ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಮಟ್ಟುವಂತಹ ಸುಳ್ಳಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವವೆಂದರೆ ಈ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದ ಸಂಪಾದಕ ಈ ವರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕಾಗಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ನಿರ್ಣಾಯಕರೆಂದು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುಕಥೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹರಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ವಿನೋದವಾಗಿದೆ. ನಂತರದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಬಂದಿತೊ ಏನೊ. ಇವರು ನಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಅಪರಾಧಿ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಖುಲಾಸೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಇವರು ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಅಪರಾಧಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿ ನಂತರ ಇಷ್ಟಬಂದಲ್ಲಿ ನಿರಪರಾಧಿ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಇಷ್ಟರ ನಡುವೆ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬರಹಗಾರ ಅನುಭವಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ಸೃಜನಶೀಲರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಗುವುದು ನಮ್ಮ ಸಧ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ದುರಂತಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಸುಳ್ಳಿನ ಸರಮಾಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಖುಲಾಸೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಈ ಅಪರಾಧಿಯೂ ವ್ಯಾಸರಾವ್ ಅವರ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ! ಈ ವಾದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಯೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕತೆಗಾರನ ನಿಕಟ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವನಾದ ಕಥೆಗಾರನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯಲೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕರಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರಂತೆ !

ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಈ ಪಾಪದ ಕವಿಯೂ ಸಹ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಾಯಕನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಾಯಕರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಾಯಕರು ಯಾರು ಯಾರು ಆಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಎಷ್ಟು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಎಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕುತೂಹಲದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಈ ಅತೃಪ್ತ ಕತೆಗಾರ ಮಿತ್ರರ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿರ್ಣಾಯಕರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿರುವರಂತೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರದ ಇವರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದು ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯ. ಬಹುಶಃ ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಇಂತಹ ವಿಶೇಷ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಿತ್ರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಇಂದು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದದ್ದು ಇವರನ್ನು ಆಘಾತಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಘಾತದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸ್ವಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಸಂವಾದದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಕನಸು– ಬದುಕಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ನೀತಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸಮಗ್ರವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲೇ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಂತೆ ತೋರುವ ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಪಾದನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹವುಗಳು. ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪ್ರಭಾವೀ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ತಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಹ ತೀರ್ಪುಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಈಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಸಾಹಿತಿಯಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಜಕಾರಣ ಪೀಡಿತನಾದ

ಅಧ್ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಬಂದರೆ ಇಂತಹ ಅವಕಾಶದ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ದುರುಪಯೋಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಡಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೆಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ರಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತುಡಿತಗಳುಳ್ಳ ಸೃಜನಶೀಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ದೋಷಪೂರಿತ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗದಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ತಟ್ಟಿರುವ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಾದಂತೆ. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ಹೇಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ರಾಜಕಾರಣ ಪೀಡಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಂಗುದಾಣವಾಗಿ ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹೊಂದಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

ಅಪರಿಮಿತದ ಕತ್ತಲೊಳಗೆ
(ಕಾದಂಬರಿ) ಲೇ, ಪ್ರ. ಆರ್. ವಿಜಯರಾಘವನ್, ಮೇನೇಜರ್,
ಕೋಲಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ-563101
ಪುಟ-166. ಬೆಲೆ 15-00

ಒಂಬಿಸ್ತು. ಕವಿತೆಗಳು
[illegible]
ಪ್ರ. ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೈದರಾಬಾದ್,
ಪುಟಗಳು X+52 ಬೆಲೆ 10-00

ನಾನು ಮತ್ತು ನೆರಳು,
(ಕವನ ಸಂಕಲನ) ಲೇ, ಮತ್ತು ಪ್ರ. ಮೋಹನದಾಸ್ ಧಾವಸ್ಕರ್ 91,
ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ಶಂಕರಪುರಂ. ಬೆಂಗಳೂರು-560004,
ಪುಟಗಳು 64+XVI. ಬೆಲೆ 15-00

ತಟ್ಟೀರಾಯ ಮತ್ತು ನಾನು.
(ಕವನ ಸಂಕಲನ) ಲೇ. ವಿ. ಎಸ್, ಶ್ಯಾನ್‌ಭಾಗ್
ಪ್ರ. ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಕಾಶನ ಡಿ/8. ಶೀತಲ್, ಶ್ರೀರಾಮ ನಗರ್,
ಎಸ್.ವಿ. ರೋಡ್, ಬೋರಿವ್ಲಿ (ವೆಸ್ಟ್) ಬೊಂಬಾಯಿ-400092

ಒರೆಗಲ್ಲು (ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳು)
ಲೇ. ವಿ. ಗ. ನಾಯಕ,
ಪ್ರ. ಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಆದ್ಯನಡ್ಕ-574260.
ಪುಟ-115+XIII ಬೆಲೆ-15-00

ಆರ್. ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂತರಂಗ (ಅನುಭವ)
ಲೇ. ಎ. ಕೆ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ.
ಪ್ರ. ಸಂಗಾತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪಿ.ಬಿ. ನಂ, 4026.
ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560040
ಪುಟ- 88 ಬೆಲೆ 10-00

ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬೀಡಿಗೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ, ವಿ. ಮುನಿವೆಂಕಟಪ್ಪ
ಪ್ರ. ವಿಚಾರವಾದಿ ಪ್ರಕಾಶನ
382, 4 ನೇ ಮ್ಯೆನ್, ಸರಸ್ವತಿ ಪುರಂ. ಮೈಸೂರು-570009
ಪುಟ- 72. ಬೆಲೆ 10-00

ಶಿಕಾರಿಯ ಸೀಳುನೋಟ.
(ಬಡ್ಡಕ್ಕ ಅಪ್ಪಯ್ಯಗೌಡರ ಸಾಹಸ ಕಥನ)
ಲೇ. ಪ್ರಭಾಕರ ಶಿಶಿಲ.
ಪ್ರ. ಸ್ವಂತಿಕಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸುಳ್ಯ (ದ.ಕ.) -574246
ಪುಟ. 115. ಬೆಲೆ 18-00

ಬಕಾಲ. (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ. ಕೆ. ಬಿ. ಸಿದ್ದಯ್ಯ
ಪ್ರ. ಚಲನ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಹಕಾರಿ ತುಮಕೂರು-572101
ಪುಟ. 27+7. ಬೆಲೆ. 7-00

ಜೀವನ ಧರ್ಮ.
ಲೇ. ಸ್ವಾಮಿ ನಿರ್ಮಲಾನಂದ, ಅನುವಾದ - ಶಂಶಿಣತಾಳ
ಪ್ರ. ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ನಿಕೇತನ
ಅಂಚೆ ಬಿ. ಆರ್. ಹಿಲ್ಸ್, ಚಾಮರಾಜನಗರ
ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ - 571313
ಪುಟ 72 ಬೆಲೆ 10-00

ಪ್ರಾಪ್ತಿ (ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರ.
ಪ್ರ. ಸತೀಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ
149/ಬಿ. ಹುಡ್ಕೋ ಕಾಲೋನಿ
ನ್ಯೂಟೌನ್ ಭದ್ರಾವತಿ-1
ಪುಟ. 100+X ಬೆಲೆ-15

ಒಂದು ಕಥಾನಕದ ಮೂಲಕ (ಕಾದಂಬರಿ)
ಲೇ. ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ
ಪ್ರ. ಋಜುವಾತು ಪ್ರಕಾಶನ-849,
ಹೊಸಕಾಂತರಾಜ ಅರಸು ರಸ್ತೆ, ಕುವೆಂಪು ನಗರ,
ಮೈಸೂರು-570023.
ಪುಟ. 220+8 ಬೆಲೆ 20-00

ನಿರೀಕ್ಷೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)

ಲೇ. ರಾಜಶೇಖರ - ಹನುಮಲಿ

ಪ್ರ. ಯುವ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘ

ಎಂ. ಬಿ. ಆರ್. ಕಾಲೇಜು ಸಿರಿಗೆರೆ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ-577541

ಪುಟ 55+X1 ಬೆಲೆ 12-00

ಬೇರು-ಬಿಳಲು.

ಸಂ. ತಾಳ್ತಜೆ ವಸಂತಕುಮಾರ್

ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು

ಪ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮುಂಬಯಿ

ಪುಟಗಳು. XV1+208 ಬೆಲೆ 25-00

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು.

* ದಿ. ಡಾ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ (ಆನಂದಕಂದ)
* ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು, ಡಿ–14, ವ್ಯಾಸನಗರ ಹೌಸಿಂಗ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್ ಹಿಂಭಾಗ ಬಿಜೈ ಅಂಚೆ ಮಂಗಳೂರು–575004
* ಈ. ಚಂದ್ರ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ, ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ–577539 ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ತಾ|| (ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)
* ಕೆ. ಪಿ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಕಲ್ಕೆರೆ–572221
* ಲೋಕೇಶ ಅಗಸನಕಟ್ಟೆ, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
* ನೆರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, 76, ಎರಡನೇ ಕ್ರಾಸ್, ನಾಗಪ್ಪ ಬ್ಲಾಕ್, ಶ್ರೀರಾಮಪುರಂ ಬೆಂಗಳೂರು–560021
* ಡಾ|| ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ, ನಂ. 101, ಗಣೇಶ ಮಂದಿರ ರಸ್ತೆ, ಎರಡನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ತ್ಯಾಗರಾಜನಗರ–ಬೆಂಗಳೂರು–560028
* ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ್, ಡಿವಿಜನಲ್ ಆಫೀಸ್, ಜೀವವಿಮಾ ನಿಗಮ ಉಡುಪಿ–576101
* ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-560001
* ಸಿ. ಆರ್. ಅಣಜಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಜೂನಿಯರ್ ಕಾಲೇಜು, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ–577531
* ಎನ್. ಎಸ್. ಚಿದಂಬರ ರಾವ್, ಬಸವನಗುಡಿ ಬೀದಿ, ಚನ್ನಗಿರಿ–577 213
* ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಸಂವಾದ ಕುಟೀರ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ-577531
* ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಮಣಿಭದ್ರ ರಸ್ತೆ, ಗೋಕರ್ಣ (ಉ. ಕ.) 581326
* ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪ್ರಸಾದ್, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಭದ್ರಾವತಿ, 577 301
* ನಾ. ಸುಧೀಂದ್ರ, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಭದ್ರಾವತಿ, 577 301
* ಜಿ. ಎಲ್. ರಾಮಪ್ಪ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ-577 531

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಸೂಚನೆ : ಅನೇಕ ಚಂದಾದಾರರು ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಥವಾ ಆಜೀವ ಚಂದಾದ ಮುಂದಿನ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಲು ಮರೆತಂತಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಈಗಲಾದರೂ ನೆನಪಿಟ್ಟು ಚಂದಾ ಕಳಿಸಿ, ಪತ್ರಿಕೆ ಬೇಡವಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಕಾರ್ಡನ್ನು ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಡದಂತೆ ಸಹಕರಿಸಿ.

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗ,

'ಸಂವಾದ' ಪ್ರಕಾಶನವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರ-ಬೆಂಬಲಗಳು ದೊರೆತರೆ, ಇದನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಚಳುವಳಿಯಂತೆ ಬೆಳೆಸುವ ಯೋಜನೆಯಿದೆ.

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ, ಕನ್ನಡದ ಹೊಸಧ್ವನಿ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್ಯರ ಕವನ ಸಂಕಲನ. **"ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ"** ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಬೆಲೆ ರೂ. 12 ಮತ್ತು ರೂ. 15

ಬರಲಿದೆ:

ಸ. ಉಷಾ ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನ

"ಈ ನೆಲದ ಹಾಡು'

ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ನಮಗೆ ಬರೆಯಿರಿ

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ
ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ-577531

ಮುದ್ರಣ ಪ್ರಕಾಶನ ಹಾಗೂ ಸಂಪಾದನೆ: ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ
ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ ಅಂಚೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ-577531, ಇವರಿಗಾಗಿ

ಮುದ್ರಕರು:
ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್,
ಚನ್ನಗಿರಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಸ್ನೇಹಿತರೇ,

ನಾವು ಆರು ಜನ ಗೆಳೆಯರು ಸೇರಿ 'ಸಂವಾದ' ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದ್ವೈಮಾಸಿಕವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ,

ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು, ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಾಚೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ.

ಈಗಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಪಿತ ವಲಯಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ, ನೀತಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸಮಗ್ರವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹುರಿಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಈಗಲಾದರೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬದುಕನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಧಿಸುವ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೊಸ ರೂಪಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುವ, ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವ-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ-ಬದುಕಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆನ್ನುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿಕಷಕ್ಕೊಡ್ಡುವ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತ ಚರ್ಚೆಗೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಚಿರಂತನವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತುಡಿತ ಇವೆರಡನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸವಾಲು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ.

ನೀವು ಸಹಕರಿಸಿದರೆ ನಾವು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ,